EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 6. veebruaril 1971

Nr. 10 (3596) 13. aastakäik

BALTI VABADUS
vene opositsiooni PROGRAMMIS

Nõukogude Liidus ühe opositsioonierakonnana esineb põrandaalune "Demokraatlik Liikumine". Kirjanik Valeri Tarsis ütleb oma ülevaates Shveitsi ajakirjas "ZeitBild" (nr 23 — 1970), et selle liikumise peamiseks sihiks on Nõukogude Liidu rahvaste vabastamine diktatuuri küüsist ja Venemaa ühiskondlik-poliitilise elu reorganiseerimine. Sellest kõneleb ka "Demokraatliku Liikumise" programm, mille sissejuhatavas osas näidatakse, et maailm jaguneb kaheks vaenulikuks blokiks, millede vahel ei esine küll ametlikult veel sõda, kuid praktiliselt on see sisuliselt nii kuuma kui külma sõja olukord, mis haarab ka nende kahe bloki vahel kõikuva nn. kolmanda maailma.

Poliitilise osa kõrval juhib "Demokraatlik Liikumine" tähelepanu ka meid ähvardavale viiele üldisele ohule, milledest võivad kujuneda irimeste elu hävitavad katastroofid. Need ohud ontenonmuldaarne ähvardus, toitlustamise ebaühtlus ja puudulikkus, ülerahvastus, looduse saastamine ja looduses valitseva tasakaalu häirimine ning desinformatsioon ja rahvaste mürgitamine vale informatsiooniga.

Venemaa "Demokraatlik Liikumine" näitab, et samal ajal ,kui totalitaarne sotsialism ähvardab inimkonna heaolu, tõuseb selles demokraatlikus ühiskonnas, mis varem oli imperialistlik, heaolu.

Näiteks ületab vaba maailma töötajate töötasu vite- kuni seitsekordselt Nõukogude Liidu töötajate töötasu (Puna-Hiinast kõnelemata). Üldse seisab Nõukogude Liit oma heaolult ja elatsestandardilt maailmas 17. kohal (USA esimesel). Seega ka kogu elu iseloomustab vaesus ja õiglusetus ning majanduses domineerib mahajäämus, mille tõttu ei suudeta rahuldada isegi mitte inimeste minimaalvajadusi.

Põrandaaluse "Demokraatliku Liikumise" poolt teostatud kaasaja ideoloogia analüüs näitab, et maailmas seisavad vastamisi üldse kolm ideoloogiat: demokraatlik, sotsialistlik ja kommunistlik. Viimase pooldajate arv on äärmiselt väike. Kommunistliku rezhiimi püsimise kindlustab terror ja sõjaline sund.

Nõukogude Liidu "Demokraatlik liikumine nõuab praeguse diktatuuri ehk nn. Nõukogude Liidu asendamist Demokraatlike Vabariikide Uniooniga, mida juhivad kõigi poliitiliste parteide ja parteitute ning rahvuslike ja religioossete rühmituste esindajad. Ka tuleb garanteerida kõik demokraatlikud vabadused. Samuti tuleb asendada praegune mittesobiv ja igati väär majandus, mida juhivad võimetud bürokraadid, vaba kolmikmajanduse kolme produktsioonliigiga: rikliku, grupi- ja eraprodukt sioonniga, mida reguleerivad vajadused ja turg.

Oma programmis näitab nõukogude "Demokraatlik Liikumine", et paljud Nõukogude Liidu rahvad taotlevad rahvuslikku autonoomiat: ukrainlased, juudid, tatarid ja balti rahvad.

UNO peab neile võimaldama enesemääramise, et sel viisil likvideedira maailma viimane koloniaalvõim — Nõukogude Liit kui niisugune. Lisaks sellele rõhutab "Demokraatlik Liikumine", et nad on iga revolutsiooni vastu, sest revolutsioon hävitab ka kõik positiivsed väärtused. Seepärast on vajalik demokraatlikes tingimusis toimuv evolutsioon.

Sisepoliitika ja halduse osas nõuab "Demokraatlik Liikumine" esimeses astmes autonoomia võimaldamist kõigile rahvustele ja siis üleminekut täielikule iseseisvusele, sest "võimu kuritarvitamise aluseks on tavaliselt suur rikk."

Praeguselt rezhiimilt nõuab "Demokraatlik liikumine" seaduslikku õigust opositsioonile ning valimissüsteemi muutmist nii, et KP kõrval võivad esineda ka teised parteid.

Vene "Demokraatlikku Liikumist" toetavad enneköike teadlased, kelledest üks silmapaistvamaid akadeemik Sahharov. Viimane nõuab intellektuaalset vabadust. Ka asetab Sahharov suured lootused teadusele ja tehnikale, mis kindlustavat evolutsiooni, ning nõukogude juhtide "headele tahtele. Seega unustab ka Sahharov, et "mitte paljas inteilektuaalne vabadus, vaid poliitiline vabadus on vastumürk neostalinismile" ütleb V. Tarsis.

● **Pravda teatab** et N. Liit on annud oktoobrirevolutsiooni aumärgi Kanada kommunistiide endisele juhile Tim Buck' ile tema 80. a. sünnipäeva puhul. Buck, kes nüüd leab pensionärina Torontos, oli Kanada kommunistliku partei juhiks 1929 kuni 1962. aastani.

MEESKOORILE Laidoneri kuldne Laulupeomärk

Stockholmi Eesti Meeskoor on eesti muusikaelus kujunenud sümboliks. Koori töö ulatusest annab mõiste seekordse, pihapäeval toimunud kontserdi järjekorranumber — 88. Kontserthoone suures saalis oli kõigekord kohal suurearvuline publik, kes r ageeris elavalt. Erilseks reaktsiooniks oli 1938-ndal aastal kindral Laidonerile annetatud 11-nda üldlaulupeo kuldmärgi annetamine koorile kol. Villem Saarseni poolt, kelle varanduses on küüditatud ülemjuhataja mälestusesemed. Annetaja kriipsutas sellega alla koori suurt loovat rahvuslikku kultuuritööd. Allpool vaatleb EPL kultuuriarvustaja Ed. Reining kontserti lähemalt.

Stockholmi Eesti Meeskoori kontsert pühapäeval, 31. jaanuaril Kontserthoone suures saalis oli esimeseks ulatuslikumaks muusikaliseks üritukseks sügis-talvisel hooajal. Vahepeal oleme pühitsenud kirjanike juubelisünnipäevi, korraldanud kirjandusõhtuid, kunstinätusi, teatrietendusi ning muid seltskondlikke kokkutulemisi. Meie suutmised ei ole enam kiiindinud muusikalavastuste esitamiseks, ka vokaal- ja instrumentaalsolistide kontserdid on kokku kuivamas.

Osavõtt sellekordsest meeskoori kontserdist oli rõõmustavalt väga rohkearvuline. Kõik meie kultuuririlised üritused peavad võitlema kahesuguste raskustega: värvata oma ridadesse pidevalt uusi ja noori aktiivseid teotegijaid ning haarata publikut oma üritustele, kindlustama neile majanduslikku toimetulemist.

Kontserdi kava koosnes kaheteistkümnest laulust, neist kümme eesti helilooiailt, üks rootsi helilooningust. Uusi laule oli sedapuhku vaid üks kolmandik. Uhe koori repertuaaris on tavalisti reeglipäraselt rida laule, mis aegajalt tulevad kontsertide kavas kordamisele — laulud, mis ei vanane ja millede kuulamissest publik ei väsi ega tüdine. Ja mida lauljad ka ise meeleldi taas ja taas laulavad. Paraku varitseb siin hädaoht laskuda mehhaaniliisse kordamisse, läbemata süvenedа pala poeetilisse meeleollu ja autori helikeelе omapärasse.

Uutest lauludest olid kaks Kalevipoja-ainelised, traditsioonilises hoiaelises teostuses (Enn Võrk "Kalevipoeg kange meesi, Villem Kapp "Kalevipoja sõit"). Meie tähelepanu pälvis ertki Jaan Koha "Vihmasabin" oma isikupärase helikeelega (Heino Elleri õpilane!), samuti tekstiautori Minna Nurme looduspiltide kevadine hõng ja meeleolude liiiirlised vaheldused. "Vihmasabin" on tehniliselt nõudlik, kaunikõlaline laul. Soomlase S. Palmgreni "Mäevaimude laul" oli samuti uudispala, sobiv meeskoorile oma tugeva dramaatikaga ja kiire tempoga. Koor laulis seda innuka kaasaelamisega. Kava esimene osa lõppes hoogsalt uudispalaga rootsi helilooningust: Hugo Alvéni "Roslagsvår" Alf Henriksoni sugestiivsele tekstile. Kümmekond aastaid tagasi see oli populaarne lööklaul. Meeskoor oli laskunud nüüd Eduard Tubinal komponeerida laulule meeleolulist kooskõlatalise instrumentaalsate: klaver (Hilma Nerep-Mossin) ja kontrabass (Rein Tubin).

Kontserdi kunstilise menu kõrgpunktiks sai sopran Helle Aro-Cervini esinemine solistina. Kuulsime teda kolm aastat tagasi, meeskoori kontserdil jaanuaris 1968. aastal samas kontsertsaalis. Siis oli see Helle-Aro Cervinile esmakordseks esinemiseks Stockholmi eesti publikule ja ma kirjutasin tookord muuseas: "Helle Aro-Cervini esinemine kujuneb väga meeldivaks ja teretulnud tutvuseks. Saab ainult rõõmu tunda, et elu ise kergitab esile uusi talente, kui aastate kulg põhjustab lünki vanade rivis. Ta kaunitämbriline sopran on mahe ning selle ulatus nii kõrgemais kui ka madalamais registris on tähelepandav. Diktsioon eeskujulikult selge. Võiisime märgata head süvenemist ettekantavate palade meeleoludesse ja autori intensioonide tabamist. Ta ettekande laad on siimpaatselt lihtne, tegemata pingutusi pakkuda rohkemat suutmistest" ning lõpetasin sõnadega: "Helle Aro-Cervin on tõsiselt võetav noor laulukunstnik, silmapaistev aine, kelle ilmekas muusikeerimise väärib hoolitsevat tähelepanu ning arenguvõimalusi."

Kuldmärgi võttis vastu koori dirigent Lembit Leetmaa.

Täna sobib neid sõnu korrata. Ja juurde lisada, et möödunud kolme aastaga on jätkunud Helle Aro-Cervini ande küpsemine ta hääl juurde saanud kandvust, ta kõnetuur on puhus ja kindel. Tehnilised raskused ei ole ületamatuteks probleemideks, kaasa- ja sisseelamine on süvenenud ilmekuselt. Säilinud on noorusliik värskus.

1968. aastal määrati talle Eesti Kultuuri Koondise stipendium ooperilaulja Priit Hallapi-nimelisest fondist. Täna võivad stipendiumi otsustajad tunda rahuldust, et seeme on langenud viljakandvale pinnale — Helle Aro-Cervini on helikunstnikuna ees lootusterikas tulevik.

Oma nõudliku kava — V. Vivaldi "Altra aria dell vagante", E. Grieg "Solveigi laul Per Gyntist" ning "Retsitatiiv ja aaria" J. Haydeni oratooriumist "Loomine" — esitas solist silmapaistva menuga. Ta Solveigi laul oli väike meisterteos teostuselt ja meeleolut haaravuselt. Saali tekkis hiirevalkus ja kuulaja silmi pinge — laval sündiv looming haaras ja erutas kaasa elama. Helle Aro-Cervini esinemisest jäi õhkuma midagi erilaadset, kunstilist tõsidust ja meeleolulist sügavust. Solist sai palju aplause ja tänulilli. Ta pidi andma lisapala.

Solisti Helle Aro-Cervini saatjana (klaverisaade oli paiguti tehniliselt väga nõudlik) toimis kindlakäeliselt ja varjunditerikkalt Hilma Nerep-Mossin. Samuti oli tema täita klaveripartiid paari koorilaulu puhul ("Roslagsvår" ja "Viirulaste tants").

Kontserdi kava teine pool koosnes samuti kuuest meeskoori laulust.Esitati: E. Tubina "Õhtulaul", K. Raidi "Järv leegib", V. Kappi "Kalevipoja viit", E. Võrgu "Meeste laul", J. Simmi "Mulgimaale" ja rahvalaul "Viiruiaste tants". Kava teise poole laulmisel esitas koor tänuväärselt

Jarg. lhk. 2.

Eesti Päevade proklamatsioon

"Oleme uhked ja õnnelikud, et pärast nii paljusid pagulasaastaid selline eestlaste kogunemine üle kontinentide teostub", ütleb Ülemaailmasete Eesti Päevade peakomitee proklamatsioonis, millega teatavaks tehakse lõplik otsus päevade toimetulekuks Kanadas 1972 aasta 8.-30. juulini toimuvatel pidustustel, mis jagunevad Eesti Päevadeks Torontos 8.-16. juulini ja skautluse suurlaagris Kotkajärvel 22.-30. juulini. Edasi üteldakse, et Kanada eestlased tervitavad kõiki suguvendi ja rõhutavad, et teiste maade eestlased on teretulnud külalised nende kodudes.

Proklamatsioonis üteldakse veel:

Sisuliselt tähendavad Ülemaailmsed Eesti Päevad meie kõikide jõudude mobilisatsiooni ja koostööd,mis oleks meie küpsuseksamiks maailma ja kodumaa ees. Kandku meid seejuures usk eestluse elujõusse, meie vabaduse voimesse väljendusrikkusesse. Elkõige tiivustagu meid aga veendumus, et Ülemaailmsete Eesti Päevade ettevalmistamine — igaühe inspiratsiooni valamine ühisüritusse ülendavasse vormi — meid ühendab ja rikastab, tuues esile individualismi kõrval ka meie rahva vabaduseiha ja inimliku suuruse.

Ülemaailmsed Eesti Päevad tähendavad tööd ja eneseohverdamist — tahet midagi anda. Ainult siis võivad suurpidustussed vajutada tuliiärgi meie südamesse, kui mõistame tõde: suurim rikkus seisab andmises!

Selle veendumusega kutsume teid, noored ja vanad:

- **Tegema ettevalmistusi ülemaailmsele eestlaste kokkutulekule sõiduks,**
- **astuma laulukooridesse, orkestritesse, võimlemise ja rahvatantsu rühmadesse, skautliike noorte ridadesse ja teistesse isetegevust viljelevatesse rühmitustesse,**
- **treenima end kergejõustikus, ujumises ja laskespordis,**
- **asutama uusi organisatsioone keskustes, kus selleks vajadus,**
- **looma kohalikke toimkondi tegevuse koordineerimiseks ja sõidu praktiliseks teostamiseks,**
- **leidma võimalusi sõjainvalliidse ja teiste ühiskonda teeniiud vanemate isikute pidustustele toomiseks sümboolse tänuna nende teenete eest.**

Nende mõtetega proklameerime aasta 1971 meie vaimsete ja majandusliike jõudude mobilisatsiooni ja koostöö aastaks — ettevalmistuseks võimsale eestluse manifestatsioonile 1972.a. Haaraku Ülemaailmsed Eesti Päevad eranditult meid kõiki! Olgu igaüks meist osaline millegagi — andjaks rahvusliikul jõudude demonstratsioonil, mis nõuab vabadust ja suveräänsust eesti rahvale Läänemere kaldal — Eesti Vabariigi õiguste taastamist!

Tulgem tooma, andma ja jagama, et kuma meie vaimust ulatuks Kodumaa taevale ja väljadele ning muutuks pimedust kõhestavaks tuliallikaks lootva rahva südames!

EPL *6. veebruaril 1971*

STANDARD ALLA

Raportide järele on Rootsil kõrgkonjunktuur. Konjunktuurinstituudi arvamisel on seekordne kõrgseis isegi pidevam kui 1965/66 aastate om aja kuigi on märgata teatud nõrgenemist, ei ole just madalseisu ette näha. Nõrgenemine puudutab esmajoones tööstuse mittekülluldast kasvu tootmisvahendite osas s.t. produktsiooni ressursid ei ole küllaldased. Ja siin näib peituvadki Rootsi majanduse praegune Achilleese kand. Vaatamata kõrgkonjunktuurile ei ole investeeringud tootmisvahenditesse olnud küllaldased ja selle tõttu ei ole produktsioon selle võrra kasvanud, et eksteeris ruumi töötajate standardi jätkuvaks tõstmiseks. Sellele juhtisid tähelepanu ka TV-intervjuus opositsioonierakondade esindajad, kelledest koonduserakonna liider Bohman piitlikult näitas, kuidas praeguses olukorras iga 100-kroonine palgalisa lihtsalt olematuks sulab tõusnud kommunaalmaksudes ja uues "momsis", millele võlvad varsti lisanduda veel tavalised kaubahinnade tõusud.

Nii elab "mees tänavalt" kõrgkonjunktuuri ülе kui mingit kriisi vähemalt isiklikus majanduses. Paljudele on see koguni töötajäämiseks n.n. struktuurirtsionaliseerimistes, permitteerimistes ja vallandamistes. Enne viimaseid valimisi leostatud otseste maksude reform, mis pidi suurele osale maksumaksjaist tooma maksukergendust, on kiiresti muutunud ebaaktuaalseks, kui mitte aegunuks, sest uued faktorid teiste kulupostide kasvamise näol neelavad kergenduse, eriti aga kommunaalmaksude silmatorkav kerkimine ning kaudsed maksud. Kuna maksukergenduse piir oli seatud juba mõõdunud momendi tasemele, siis praeguses olukorras tabab kõrgem progressiivne maks paljusid neid, kes reformi ajal pidanuks saama maksualandust, kuid uue kollektiivlepingu protsendi juuresaamisega tõusid äkki "kapitalistide" klassi, sest palgad kolmekümnetes tuhandetes on muutunud või muutumas varsti "keskmisteks" rahaväärtuse pideva lahjumise tõttu. Ka need, kelle palk jäi muutumata selle piiril, märkavad äkki, et uue maksutabeli tarvitusele võtmisega on nende nettopalk oma sada või rohkemgi krooni vähenenud. See aga tähendab sada krooni vähem perekonna kuludes, mis uue momsi tarvituselevõtmisega on valusalt suurenenud. Sellele kõigele lisandub n.n. "jämlikheti-politiika", mis juba teadlikult ette näeb teatud kõrgemate palgakategooriate elukallidust tunduva langetamise *kas siis* palkade vähendamise või elukallidus-kompensatsiooni ärajätmise kaudu. Palgalistel madalamates tasukategooriates annab aga samuti tunda kroonide kiirem veeremine, niipea kui astutakse toiduainetepoodi või mõnda muude kauplusse.

Mis puutub uude maksusüsteemi, siis tekib paljudele, kes seisavad progressivsuse veerel, probleem, kas tasub üldse edasi püüda kõrgema tasu poole, kuna mõnelgi juba tavaline aastane elukallidуse kompensatsiooniprotsens võib palga parandamise asemel alla viia. Isiklikud energiakulutamised sissetulekute parandamiseks jäävad nii asjatuiks. Marginaalmaksu efektid, mis varem olid mõeldud miljonäridele, tabavad nüüd juba tavalisi inimesi. Et see mõjub tööSaavutusi ja tööhimu vähendavalt on päevaselge ja kui siin muudatusi ei tehta, siis jääb see alaliseks komistuskiviks k ogu töönduselu arendamisele. Põhjuseks on see et riigi- ja omavalitsuste kulud on hakanud üha kiiremalt kasvama ning raha sissetõmbamiseks on vaja üha uusi maksusid ja ka progressiivsuse üha madalamale viimist.

Kuidas aga pidurdada riigi- ja omavalitsuskulude kiiret kasvu? On selge, et see tuleneb kogu majanduspoliitikast, kus hindade ja palkade võidujooks on kestnud aastaid. Tulemusega, et nüüd kipuvad kulud tugevasti mööda minema sissetulekuist. Ja see ei ole majandusliku tervise tunnus. Nii kodanikule kui ka riigile. Riigipäevale esitatakse uusi kuluнõudvaid plaane, võideldakse teiste mande abistamise eest jne. Ununeb mõnikord nagu ära, et oma piiksirihmas võibolla on aktuaalne uute aukude tegemine kokkutõmbamiseks.

Valitsus on kergendanud tööstustele krediidinõudmist, et investeerimist elustada. Vahepeal on aga riida tööstusi, ka elujõulisi, kaotanud krediidi ja likviidide raskustes palju oma konkurentsivõimest, olles sunnitud olnud m.h. lahti laskma ja permiteerima hulgaliselt inimesi.

KLA

Suur kodumaa

Baltisaksa ajakiri Baltische Briefe paneb tähele, et ühes Tallinnas ilmunud kirjelduses reisist läbi kogu N. Venemaa (35.050 kilomeetrit) on öeldud, et Siberi-ruumis on umbes 300 küla, kus elanikud suuremalt osalt on eestlased. "Näib, et peaaegu kõigis N. Liidu osades võib eestlasi kohtuta", ütleb ajakiri.

Tõepoolest, praegu ei ole "suurel kodumaal" mitte ainult tegemist nende Venemaa-eestlastega, kes sinna kinni jäid tsaarirezhiimi langemisel, vaid ka ligikaudu 100 000 eestlasega, kes küüditus-, vangistamis- ja mobiliseerimisaktsioonides mitmesugustesse Venemaa osadesse laiali paisati ja kellest ainult üks osa, kelle suurusest kunagi teateid ei ole antud, pääses tagasi kodumaale märgitud tervisega. Et ole siis ime, kui eestlasi leidub kõikjal.

Kui kogeda seda vaeva, mida propagandaorganid ja nende nende peibutusleht "Kodumaa" (kelle nurgal iroonilisеit "Kõigi maade proletaarlased ühinege on välja vahetanud fraasiga "Jää seisma, Kalevite kange rahvas, ja seisa, kaljuna, me kodumaa") näevad lääne elavate eestlaste kodumaale tagasitoomiseks, siis kerkib küsimus, miks Siberist koju ei tooda "Kalevite kange rahvast" selle asemel, et importeerida "suurelt ja laialt" sootuks venelasi töökäte puuduse ettekäändel?

Imbutamine

Moderna Museet, rootsi moodsa kunsti (ja vasakekstreemluse) tempel Skeppsholmenil, avas näituse kaasaja seriatest. Näitamaks, et seeriad on lihtsalt kapitalistliku maailmavaate indoktrineerijad ja joonistatud selleks, et lapsi maast maast madalast kodanlikku ideoloogiaga imbutada. Selleks oli materjal valitud piinliku ühekülgsusega.

Kuigi, kätt südamele pannes, seeriajoonistajate poliitiline teadvus kaugeltki ei ole võrreldav näit. nendega, kes Rootsis on hakanud lasteraamatuid tegema vasakäärmusliku indoktrineerimisega, rääkimata üldisest ainete ühekülgsest valikust paljudes massmeediumides, m.h. raadios ja TV-s, et pikamööda ajusid pesta programmiga.

VÄLISKOMMENTAAR

NIXONI AASTALÄKITUS

On kujunenud traditsiooniks, et iga aasta jaanuaris esineb Ühendriikide president isiklikult kongressi mõlema koja, senati ja saadikutekogu, ühisel istungil läkitusega, milles ta hindab USA siseasju ja välissuhteid ning seab üles juhtmõtteid eelolevaks aastaks. President Nixoni tänavune aastaläkitus läks sellest traditsioonist lahku nõnda, et käsitlemisele tuliđ ainult siseasjad, ilma et välissuhteid oleks sõnagagi puudutatud. Nagu president ise sel puhul tähendas, tahab ta USA välispoliitilisi küsimusi käsitleda oma erilaruandes kongressile hiljem veebruaris.

USA informatsiooniteenistuse teatelehe News Bulletin veergudel avaldatud president Nixoni aastaläkituse täielikust tekstist ilmneb, et päevakorras on kõigepealt kuue suure eesmärgi saavutamine. Esimeseks nende hulgas on sotsiaalse hoolekande reformeerimine, milleks president tegi ettepaneku kongressile juba aasta tagasi, kuid seni tagajärjetult. Nixoni arvates on praegune hoolekanne kohutavalt kulukas, kuid tõhtlasi väga ebaõiglane. Seepärast on vaja reformi, mis lihtsb põhimõttest, et rikkalikult abistatakse ainult neid, kes pole ise võimelised toime tulema. Neile aga, kes on ise võimelised ennast abistama, kuid keelduvad seda tegemast, tuleb abiandmine lõpetada.

Teiseks probleemiks on üldise heaolu kindlustamine. Nixon leiab, et inflatsioonist ja suurenevast töötaolekust peaks kõige kergemini saama jagu eelarve korras, kus riigi tulud ja kulud ei pruugi olla tasakaalus. Vastupidi, puudujääk eelarves peaks soodustama majandusliikuu arengut. pakkudes uusi töövõimalusi miljoinitele ameerikalastele. Sellest lähtudki uus eelarve kava, mille president lähemal ajal ette paneb. Kolmandaks eesmärgiks on miljööhoolekande tugevdamine, et puhastada õhkkonda ja veekogusid, võideldа häiriva müra vastu ja taastada looduslikku ümbrust. Neljanda eesmärgina järgneb tervishoiu korraldamine arstiabi laiendamisega üldiselt. Võitluseks vähktõvega soovitab president vastava uurimistöö tõhustamist ümmarguselt saja miljoni dollari assigneerimisega selleks.

Edasi leiab Nixon, et kogu valitsemisviis Ühendriikides vajab ümberkorraldamist. Ajajooksul on kõik võim koondunud föderaalse valitsuse kätte Washingtonis, osariigid ja kogukonnad aga muutunud vastavalt nõrgemateks. Tulemuseks on mitmesugune kiratsemine paljudes kohtades ja seepärast on vaja suurendada kohalike valitsemisinstantside võimu ja vajalikke ressursse. Seesugune ümberkorraldamine on viiendaks suureks eesmärgiks eelolevaal aastal. Et seda saavutada, peab föderaalvalitsus andma osariikidele ja kogukondadele rohkem raha ja ühtlasi vähendama oma vahelesegamisi nende asjaajamisse. Kohalikud valitsused on kõige lähemad rahvale ja saavad paremini hoolitseda inimeste eest kui föderaalvalitsus Washingtonis seda suudab teha.

Lõpuks, kuuenda suure eesmärgina seab Nixon üles föderaalvalitsuse enese täieliku reformeerimise. Endiselt jääksid püsima ainult välis-, raha-, kaitse- ja kohtuministeerium, kõik teised aga koondatakse neljaministeeriumi: inimressursid, kogukondlik areng, loodusressursid ja majandusliik areng. Nixoni ettepanek tähendab põllundus-, kaubandus-, töö- ja transporministeeriumi likvideerimist, millega ministeeriumide koguarv seniselt kaheteistkümnelt langeks kaheksale. Ettepanekuga ühendues väärib märkimist, et kuigi president Nixon on seaduslikult õigustatud föderaalvalitsust oma ärasnägemisel koostama, peab ta nähtavasti nüüd paremaks teostada ümberkorraldamist kongressi heaksкiitmisel.

Aastaläkitust kongressile lõpetades lubas president Nixon täiendavalt lähemalt nädalatel esitada üksikasjalised kavad kõnesoleva kuue suure eesmärgi saavutamiseks. Ta palus ühtlasi kongressi vastutulekut, millega nüüd kokkutulnud 92. kongress oma volitusaja lõpul võiks pärida hiilgavamat tunnustust kui ükski teine. Nixon ise on veendunud, et käesolevalt on tegemist teeavamisega ameerika uuele revolutsioonile — rahulikule revolutsioonile, kus võim läheb tagasi rahva kätte ja valitsemine kõigil tasemeil värskeneb ning muutub tõeliselt teovõimsaks.

A.K.

Meeskoori kontsert

Algus lk. 1

enam kaasa elamist ja ilmekust meeleolude varjundites, millest puhuti oli tunda puudust kava esimesel poolel.

Pärast laulude esitamist (neist tuli "Mulgimaale" kordamisele) astus lavale kolonel V. Saarsen, et lühikese sõnavõtuga Stockholmi Eesti Meeskoori juhile Lembit Leetmale laulusõprade tänu- ja tunnustusviljendusena üle anda 1938. aastal Tallinnas korraldatud XI üldlaulupeo kuldmärk. Selle märgi sai tookord kindral Laidoner ja see on senі olnud kolonel Saarseni kui okupatsioonivõimude poolt küüditatud kindral Laidoneri päranduse hooldaja valduses.

Märki üle andes avaldas ta soovi, et see sümboolselt ühendagu seda suurt kultuuritööd, mida iseseisval kodumaal tähistasid laulupeod ja seda loovat rahvuslikku kultuuritööd, mid. teevad meie väistmatud laulukoorid paguluses. Tiivustagu see ka Stockholmi Eesti Meeskoori tööd! Publik ühines selle soovigа kestvate, südamest tulevate kiiduavaldustega nii annetajale kui ka märgi saajaile.

Koor laulis seejärgi kaks lisapala — Mart Saare "Hällilaulu" ja Tuudor Vettiku "Nokturnal" — sobivalt meeleoluliselt ning siis tuli publikule selle elamusterikka õhtu viimne üllatus.

Oleme nagu harjunud, et kui koor tahab lisapalasid välja meelitada püüdvale publikule tõsiselt märku anda, et nüüd on küll, nüüd me lõpetamine — siis nad löövad lahti Ernesaksa populaarse "Hakkame mehed minema, kodu poole kõndima..." Siis me mõistsime, et laulmisel on sedapuhku lõpp ja et publikulgi on aeg koju poole kõndida. Nüüd kõlas koorilt kolmanda lisapalana ootamatult järgmine laul:

"Ja lõpuks tahame tänada teid, kes te tulite siia kuulama meid, meie laulu."

Nii et nüüd *me* teame ja peame meciles: Stockholmi Eesti Meeskoor algab traditsioonikindlalt oma kontserte motoga: "Alati Sinule kodumaa, kõlagu vabade meeste laul!" ja lõpetab tänuga publikule: "Ja lõpuks tahame tänadа teid, kes te tulite kuulama meid, meie laulu!" Täitkem siis meiegi traditsioonikindlalt kontsertsaalid viimse kohani,et kooril oleks keda tänada.

ED. REINING

W. Mettus

SOOVI-MATA KÜLALI-SED

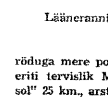
Pagulaspõlve mälestusi Saksast ja Taanist. Hind br. kr. 19:—, köit. kr. 25:—

B. Kangro

MINU NÄGU

Luulekogumik 1934—69, 556 lk. Hind. kr. 39:90.

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV
Fack 1, 229 03 Lund 3,
Pg.nr. 43 37 71-3

SOODNE JUHUS TENERIFEL
"Rohelisel saarel"

Lääneranniku, asulas Puerto Santiago rannast paarsada m.

Moodne 2-toaline korter

rõduga mere poole, suur bassein oma elanikele. Paradiisilik kliima, eriti tervisлik MS- ja reumahaigeile. Rootsi sanatoorium "Vinterсol" 25 km., arst dr. González Feria, Sahlgrenska praktikaga ja valdab rootsi keelt.

Müüja on pärandustomp, hind 23.500:—

Inform. TIILEVIK, Box 2060, 403 11 Göteborg 2.
Tel. 08/13 97 68, H. A. Jürgens.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
sissekäik Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320,
103 26 Stockholm 16
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00—0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm

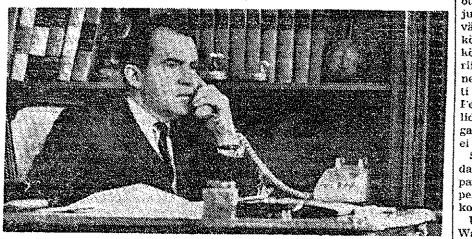
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 128:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Nixon ei ole rahvamees Tagasihoidlik, viisakas

WASHINGTON (VE) — Richard Nixon on nüüd olnud kaks aastat USA presidendi toolil ja ajakirjanikud iseloomustavad teda kui meest, keda ei armastata eriliselt, kuid keda ka ei kardeta. Talle heidetakse mõnede poolt ette otsustamisvõimetust ja liigset lugupudamist iseremoonialetest ning detailidest. Kui Nixon astus ametisse, oli kohe otte teada, et ta pühendab oma peatähelepanu välispoliitilistele probleemidele ja vastavalt seilele huvilalele leivad niiid mõned, et ta on jätnud siseprobleemid liigselt tahaplaanile. Kui näiteks möödunud aasta märtsis 200 vihast valget leopisid South Carolinas bussi, mis viis 35 negrilast seadustikult integreeritud kooli, ei tekitanud see Valges Majas kuigi elevat vastukaja. Kui aga samal ajal Iisraeli toetavad demonstrandid olid pisut kimbutanud prantsuse president Georges Pompidou'd, teadas Nixon isiklikult New Yorki, et küllalist rahustada.

Richard Nixoni peahuviks on välispoliitika.

Kuna 1972. a. toimuvad uued presidendivalimised, ei ole selline muije presidendile soodne ja püüdes seda hajutada, lubab ta nüüd edaspidi suuremat rõhku panna sisemistele probleemidele.

Valgest Majast kuuldub, et Nixon käitub oma alluvatega väga viisakalt, kuna ta ilmselt mõletab veel seda, et president Eisenhower oli omal ajal tema enese vastu mõnikord üleolev ning kärsitu.

Ametkiond omakorda respekteerib Nixoni kalduvust tõetada vaikselt omaette. See ilmneb eriti õhtuti, mil lal president taandub oma dokumentidega Lincolni ruumi ja korraldab seal riigisaju mugavas tugitoolis istudes.

Valge Maja vastuvõtud on nüüd äärkui Johnsoni ajal ja Nixon lasi ametisse astudes eemaldada sealt vähemalt 50 telefoni. Ka oma eluruumides lepib president meeleldi sellega, et igas toas on ainult üks telefon.

Valge Maja on nüüd palju vaiksem miset formaalsed ning president ise lahkub küllaliste hulgast kõige hiljem kell 11. Samuti on president seltskonnas kinnine ning vaikne, tundes end täielikult kodus ainult lähemate sõprade ringis. Nixonil on üldse raske kerget ja tühist rahvamehejuttu ajada. Selle kohta ilka näide: Kui Nixon käis möönud sügisel valimiskampaania raamides Floridas, juhtus õnnetus ühe teda eskorteeriva politseinikuga, kes kukkus oma mootorrattalt ja sai päris raskesti viga. President lasi oma autol peatuda ja kummardus valudes vaevleva vigastatu kohale, et teda lohutada.

Olles esitanud mõned küsimused mehe olukorra kohta, tuli presidendil sõnadest puudus ja ta ei osanud enam küsida muud kui vaid: "Kas teile meeldib teie töö?"

President Nixon sai hiljuti eneselle uue juuksuri, kelle poolt tehtud soeng annab ta näole ovaalsema mulje. Samuti on Nixoni nõuandjatel õnnestunud presidenti nii kaugelo viia, et ta laseb oma konservatiivsed ülikonnad teha lalemate kuureviidaridega nii nagu praegune mood nõuab ja kannab lalemaid kaelasidemeid. President tellis hiljuti neli uut ülikonda keskmise hinnaga 285 dollarit. Ta läheb tavaliselt magama kell 11.30 ja tõuseb kell 7. Ta on väga hea tervisliku olukorraga.

Hiljuti oma 58. sünnipäeva puhitsedes, ütles Nixon: "Esimene tõeline puhkus oli mul 38-aastasena ja ma tunnen end nüüd niisama hästi kui tol ajal."

Washingtonis olles armastab ta jalutada, ning mängib ka pisut golfi või veeremängu. Sageli jookseb ta hommikuti kohapeal 200 sammu. Nii nagu paljud teisedki presidendid, eelistab Nixon sõita nii tihti kui võimalik Washingtonist välja mereranda — Key Biscayne'i või San Clementesse, kus ta päevitab ja ujub merevees.

KGB jälitab lääne zhurnaliste Moskvas

Sovjeti võimud on viimasel ajal intensiivistanud Moskvas tegutsevate lääne ajakirjanike jälitamist ja nende töö saboteerimist. Iseloomustav on asjaolu, et püütakse takistada tavaliste sovjeti-kodanike kokkusaamist läänekorrespondentidega. Kasutatakse isegi vägivalda, mida omal nahal on tunda saanud nii kohtamisele kutsutud venelased kui ka eeskätt ameerika korrespondendid.

Näiteks pidi uudistebüroo Associated Pressi kaastööline Peipert kohtama ühr venelast Kalinini Prospektil, otse Moskva tsentrumis. Plaanitsetud jutuajamisest ei tulnud aga midagi välja, kuna toimus kallaletung 3—4 kõrvalt kohalerutanud mehe poolt — kõik tugeva kehaehitusega ja hästi riietatud. Kohtamiselle kutsutud venelane sai lihtsalt peksa ja teda püüti kallaletungijate poolt kaasa viia. Peipertil purunesid rüselemises prillid ja ka teda tõugati ja löödi jalga. Suuremaid kehalisi vigastusi aga ei tekkinud.

Seekord õnnestus venelasel pääseda: pärast pikemat tagaajamist hüppas ta sisse Peiperti autosse, mispeale ameeriklane hädaohtlikust piirkonnast kadus.

Umbes samaaegune intsident oli ka Washington Posti kirjasaatjal. Anthony Astracanil, kes samuti oli määranud kohtamise ühe moskvalasega. Ameeriklane tõugati viie lähedusesvibinud isiku poolt oma autosse tagasi, kuna moskvalane võetl kinni ja viidi minema.

Mõlemil korral oli kohtamine kindlaks määratud telefoniteel. See tähendab muidugi seda, et Moskvas elavate välismaalaste telefonikõnesid kuulatakse KGB poolt pealt ja registreeritakse suurima põhjalikkusega.

Väliskorrespondendid märgivad, et ettetulnud episoode ei saa ühendusse viia KGB poolt organiseeritud vaenulikkusega ainuiksi ameeriklaste vastu, "kättemaksuks" juutide poolt organiseeritud demonstratsioonide eest New Yorgis, mis tabasid vene UNO-tegelasi.

On ilmne, et sovjeti võimud tahavad üldiselt takistada välisajakirjanikke kokku saamast "mehega tänavalt". Intervjuusid organiseerib ja vahendab KGB... Ka sovjeti press Pravdaga eesotsas on manitsemud "nõukogude inimesi" suuremale valvsusele ,kusjuures on püütud tõestada, et kõik need, kes lähivad välismaalastega, eeskätt ajakirjanikega, on moraalselt laostunud. Pravda toon oli niivõrd äge ja ähvardav, et mitmed välismaalased said telefonikõnesid oma vene tuttavailt, kes andsid mõista, et "kuni edaspidiseni on parem mitte läbi käia".

Suurem osa Moskvas asuvaist lääne kodanikest elavad erilises linnaosas, "getos", mida on alati hoolikalt valvatud KGB-laste poolt. Viimasel ajal on aga valvepersonali suurendatud j a kontrolli kövendatud. Üks shveitslane juhtus mõni aeg tagasi minema geto elamukvartali tagahoovile, mispeale ta paugupealt kinni võeti ja toimetati ülekuulamisele, mis kestis kolm tundi. Shveitslane vabastati, kuid sai range hoiatuse . . .

Välisajakirjanike autosid on peaaegu alati jälitatud KGB-le kuuluvate masinate poolt, kuid sellele pole varem suuremat tähelepanu o sutatud. KGB luuretegevust on varem võetud rohkem naljanumbrina, eriti veel, kui jälitamine toimus läbipaistvalt ja kohmakalt. Tunti ära KGB autosid, nende registreerimisnumbreid ja koguni autodes istuvaid vene julgeolekunuhke, kelledest kõneldi kui "vanadest tuttavatest"t.

Nüüd aga, puht-tiitiisliste kallaletungide taustal on aga jälitamist hakatud rohkem tähele panema, kusjuures ühtlasi on märgatud, et valve ka selles punktis on tugevam paiguti ka osavam.

● **Clevelandis abiellus Lea Kupp lätlase Arvids Junkersiga. Pruut töötab reisibüroos, peig töötab elektronarvutite erialal.**

Rünnak Laoses katse läbi lõigata punaste varustusteid

SAIGON — Lõuna-Vietnami armee toetatuna USA õhujõududest on alustanud puhastusoperatsioone Laose lõunaosas Boloveni tasandikul. Eesmärgiks on ilmselt läbi lõigata ja kahjutuks teha kurikuulsat, niinimetatud Ho Chi-Mingi teed, mille kaudu Põhja-Vietnami kommunistid pidevalt on varustanud oma sisse nii Lõuna-Vietnamis kui ka Kambodzhas. Andmed ofensiivist osavõtvate sõdurite kohta on erinevad, näiteks raporteerivad jaapani uudistebürood, et invasioonlarmee koosneb maksimaalselt 5 000-st mehest, kuna kanaada korrespondendid väidavad, et tegemist on 25 000 sõduriga.

Peale selle võtvat osa ka umbes 9 000 ameeriklast, kes aga tegutsevat Lõuna-Vietnami territooriumil, otse Laose piiri ääres. Igal juhul on ameeriklased kindlaks teinud, et aktuaalses piirkonnas pesitseb vähemalt 70 000 Põhja-Vietnami sõdurit, kes sõjal omavad operatsiooni- ja varustusbaase.

Washington on siiamaani keeldunud kommenteerimast Laoses alustatud operatsiooni. Kaitseminister Laird toonitas pressikonverentsil, et see ei tähenda seda, et valitsus püüab üldsust eksiteele viia või midagi olulist varjata. Mis Indo-Hiinas sünnib, on täielikult kooskõlas USA kongressi poolt vastuvõetud seadustega ja määrustega, toonitas Laird.

Katse Ho Chi-Mingi teed läbi lõigata on nähtavasti kommunistlikule blokiile mõjunud "torkena herilasepessa", kuna Moskvas on isegi Sovjeti valitsusjuht Kossõgin pidanud vajalikuks seda kommenteerida.

Venelane hoiatas USA-d võimalike ohtlike tagajärgede eest, mis võivad tekkida "neutraalsele ja rahuarmastavale Laosele" kallaletungimisega. Ameeriklasi sõimati tavalises korras "agressoreiks ja seiklejaiks", mispeale pateetiliselt toonitati, et "võigivald ei lahenda ühtki probleemi".

Muidugi on ka USA ja teiste lääneriikide vasakuiekaldunud publikatsioonide kommentaatorid suhtunud ülimalt taunivalt Laose operatsioonidesse. Juhitakse tasa tähelepanu "ameeriklaste terroriaktsioonidele" Vietnamis ja püütakse selgeks teha, kuivõrd lugematul arvul "rahulikke külasid-linnu ja rahuarmastavaid tsiviliste" ameerika õhujõud olevat hävitanud.

Seoses sellega tuuskse lagedale ka statistikat, mille kohaselt USA õhujõud viimase 117 päeva jooksul on langetanud Ho Chi-Minghi teele rohkem pomme kui seda tehti Sakisamaa kohal kogu Teise maailmasõja vältel. Selle peale aga märgivad ameerika sõjavõelased, et on täielik totrus võrrelda pommitamistegevust Vietnamis pommisõjaga Saksamaal.

Mürgitakse, et kui Saksamaal ameerika õhujõud peaaegu sajaprotsendiliselt ründasid linnu ja asulaid, siis Indo-Hiinas tuleb ataekeerida dzhunglit, kus nähtavus on samohästi kui null. On üsna, hea, kui üks langetatud pomm sajast kahjustab kommuniste või punaterroriste. Taoline kriitikute poolt esitatud statistika on ehitatud puhtakujulisele blufile, eesmärgiga kergeusilikele puru silma ajada, ülievad ameeriklased.

Poliitilised vastlejad Saigonis märgivad, et Washinton ilmselt loodab kommunistide varustusteede täieliku blokeerimisega vähendada n survet Lõuna-Vietnamile. See omakorda soodustekss sõjztegevuse "vietnamiseerimist" ning puht-ameerika üksuste evakuatsiooni. Saigoni valitsuse käsutusse jääksid sel juhul edasi tugevad USA õhujõudude üksused, mis aitaksid vajaduse korral jalaväe tetevust.

● **Lundis kihlusid Mati Palk ja Ene Kikerpuu.**

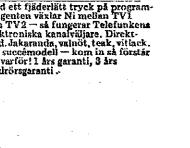
USA piirab toetust saadetele?

WASHINGTON (VE) — Senaator Clifford Case on asunud rünnakule Euroopas asuvate Free Europe'i ja Liberty raadiosaadete vastu, millised eraorganisatsioonid informeerivad idarahvaid tugevate raadiojaamade kaudu juba aastaktimaeid. Case väidab,et 1969 aastal liiks nende jaamade käigusipidamine maksma ligi 34 miljonit dollarit, millest 30 miljonit andis USA keskluure CIA. Case leiab, et kuna kühma sõja aeg on jäädavalt möödas, ei ole vaja raadiosateid praeguses ulatuses. Ta nõuab, et raadiojaamadele mineval riiklikul summad asetataks riikliku kontrolli alla. Siin peab märkima, et mõlemad raadiosaated hangivad endale toetust USA ettevõtetelt ja eraisikutelt ka otse. Nende saatejaamade küsimust uuriisid president Johnsoni ajal kaks erikomisjoni,millistetöö jäi aga pooleli, seega president Nixoni otsustada.

Teatavasti on venelased püüdnud sakslasi korduvalt mõjutada, et need keelaksid ära ameerika Münchenist väljuvad informatsioonisatede idarahvastele.

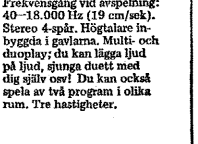
TELEFUNKEN

Färg-TV med fjäderlätt programväxling!

Telefunken PALCOLOR 639 22" Med ett fjäderlätt tryck på programtangenten växlar Ni mellan TV1 och TV2 — så fungerar Telefunkens elektroniska kanalväljare. Direktljud. Jakaranda, valnöt, teak, vitlack. En succémodell — kom in så förstår Ni varför! 1 års garanti, 3 års bildrörsgaranti.

Förnämliga prestanda

Telefunken M 204 TS Frekvensgång vid avspelning: 40—18.000 Hz (19 cm/sek). Stereo 4-spår. Högtalare inbyggda i gavlarna. Multi- och duoplay; du kan lägga ljud på ljud, sjunga duett med dig själv osv! Du kan också spela av två program i olika rum. Tre hastigheter.

normalms radio & elvaruhus ab

Svandammsplan 2, Hägersten. Tel. 45 13 50

Idariigid tõmbasid alt Willy Brandti ja tema välisministrit Scheeli.

Tartu tudengite olukord ülikooli ajalehe valgusel

Okupeeritud kodumaal on Tartu ülikoolil, samuti Tallinna polütehnikumil ja põllumajanduse akadeemial igaühel oma ajaleht. Need väljaanded ei ilmu iga päev, aasta kohta ilmub neid igal kõrgemal õppeasutusel umbes 40 numbrit. Need ajalehed on ainult neljaleheküljelised, illustreeritud peamiselt fotodega ja mõnede joonistustega, trükitud kaunis kesisel paberil.

Meil on kasutada mõned nimetatud väljaanded, Tartu ülikooli ajalehte tervelt 8 eksemplari. Kõikide "suurkoolide" ajalehtede numbrid on läinud aastast. Tartu universiteedi häälekandja pealkiri kõlab järgmiselt: "Kõigi maade proletaarlased, ühinege! Tartu Riiklik Ülikool (mille kõrvale on asetatud väike joonistus ülikooli fassaadist). Tartu Riikliku ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja". Läinud aastal ilmus see ajaleht juba 13. aastakäiku.

Ülikoolilehe 1969. a. 7. märtsi number oli pühendatud naistele. "Jälle on kätte jõudnud 8. märts. Õnnitlused, lilled, kingitused! Kaunis traditsioon! Kõikjal tehakse kokkuvõtteid naistöötjate saavutusest. Märkigem ka meie naispere osatähtsust ülikooli elus. Teatavasti on naisüliõpilaste arv üle 2500, mis on 65 prots. kogu üliõpilaste arvust. Õppejõude ja teadusliikse töötajaid on ülikoolis 736, neist naisi 278. Kurvem on pilt aga dotsentide ja professoritega. Meesdotsente on 105 ja meesprofessoreid 30, naisdotsente aga 24 ja naisprofessoreid 3. Viimase aja suursündmuseks oli V. Keldri doktori väitekirja kaitsmine. Tema on meil esimene õigusteaduse naisdoktor." Nii seisab ühes ariklis.

Samas numbris leidub kirjeldus tutvumisvisiidist Tartu ülikooli ühiselamuisse, "paljulaidetud Leningradi maantee ja paljukliidetud Tiigi tänava uude ühiselamusse".

Esimese ühiselamu kohta öeldakse, et mitmel pool pudeneb seintelt krohvi. Vilenda korruse kaarsillapoolne sein võivat ühel hela päeval koos pesuruumi krasnikaussidega hoopiski ära kaduda. Igal korrusel on olemas puhkenurgad. "Mõned neist on täiesti lagedad, isegi elektripirne pole laes. Need on, nagu mööbelgi, kiired kaduma — täna paned, homme ei ole. Sel põhjusel on oppetubades lauad pöranda küljes kinni. Kui ka toolid ketti panna saaks, seisaks ehk kogu mööbel. Tubades häiris kõige rohkem kuivamapandud pesu nööridel, toolidel, raadiatoritel jne. Poisse siin süüdistada ei saa (kirjeldus käib poiste ühiselamu kohta) — kuskil peab ju riideid kuivatama. On küll pesuruum, aga seal käib pikemat aega remont.

Aeg-ajalt vabaneb ka ülal kohti, kuid sinna määrab majutuskomisjon uued inimesed ja tundub, et kes keldris on, see keldrisse ka jääb. Seda ruumi oleks vaja näiteks televiisori jaoks, millele praegu ei ole kohta. Muidugi kahekümnekesi keldris ciada pole meelakkumine. kuid päris minnalaskmist ka lubada ei võiks. Praegu igatahes nägime ka hoolimatust ehk peenemalt öeldes poissmehelikku korratust. Seda on küll vist kogu majas, aga kõige teravamalt hakkas see silma just siin.

Oleme jälle esimesel korrusel. Parajasti heliseb telefon ja korrapidaja peab tulistvalu lippama üles kedagi kutsuma. Aga varsti heliseb jälle... Käristuskohana tundub korrapidaja tool meeldivas avaras tunjees. Tore oleks, kui saaks panna igale korrusele sisetelefoni.

Ühiselamu söökla on avatud peagu päevaläbi. See on muidugi tore. Pahameelt teeb aga toidu kvaliteet ja väikesed portsjonid. Tudengite toidulaud ei tohiks selle eest hoolitsejaid ükskõikseks jätta."

Põllumajanduse akadeemia jalaeht kannab samanimelist pealkirja ja see on samuti parteikomitee rektoraadi. ELKNÜ komitee ja ametiühingu komitee häälekandja nagu ajalehtki "Tallinna Polütehnik".

Põllumajanduse akadeemia lehes (25. september 1969: seisab, et selle parteikomitees on arutatud õppekeele küsimust:

"Asjalik mõttevahetus puhkes eesti keele õpetamise küsimuses vene osakondade üliõpilastele. Seni on nad suunatud tööle meie vabariiki, tähendab, kohaliku keele oskus on vajalik.

Teiselt poolt: vaid 40—45 protsenti jääb neist pidama, enamik siirdub peagi teistesse liiduvabariikidesse, kas ei peaks neile eesti keele asemel õpetama hoopis võõrkeelt rohkem? Dotsent A. Sau andis oma hääle meie emakeele kasuks, sest see on iseseisvaks õppimiseks ilmselt rasketugines kogemustele: eesti keele õppijad tuleks õpetada põhiliselt võõrkeelii, teistele jällegi eesti keelt."

BRANDTI idapoliitika jooksmas UMMIKUSSE

BONN (EPL) — Willy Brandt'i uue idapoliitika mesinädalad on möödumas. Gomulka, kellega sõprusleping Poolaga sõlmiti, kõrvaldati töötiste poolt võimult ja uued võimumehed Warssavis pole otseselt enam Brandtile antud lubadustega seotud. Brandt on seega annud kommunistidele ainult ühepoolseid kontsessioone ja peale selle ennast ja Lääne-Saksamaad põhjuseta kommunistide ees alandanud. Idapoliitika viib Lääne-Saksamaa tihedasse seosesse Moskva ja tema satellitidega, mis kahjustab Bonni seniseid vahekordi Washingtoniga. Sellega kahjustatakse otuliselt USA investeeringuid L. Saksamaal. Idapoliitikaga muutub jõudude tasakaal maailmas, mille tõttu rahulolematus USA-s kantsler Brandt'i vastu suureneb. Selleks kutsutakse veebruaris Bonni välisminister Scheel ja kevadel Brandt Washingtoni aru andma.

Lääne-Saksamaa sotsialistist kantsleri palju kõmu tekitanud idapoliitika on viimasel ajal saanud suuri tagasilööke ning on jooksmas karile. Teatavasti sõlmiti juba 1969. a. sügisel Brandti poolt Moskvaga mittekallaletungi leping, millel oli mitmeid ühiseid jooni 1939. a. sügisel Stalini ja Hitleri vahel sõlmitud nn. Molotov-Ribbentropi paktiga, milline viis otseselt Teise Maailmasõtta. Lisaks sellele sõlmis kantsler Brandt möödunud augustis Gomulka Poolaga Warssavis sõprusleping.

Selles lepingus tegi Brandt Poolale suuri ühepoolseid kontsessioone, kuna ta tunnistas ilma midagi vastu saamata Oder-Neisse piirjoont alaliise piirina Poola ja Saksamaa vahle.

Sellel lepingul on väga suur põhimõtteline tähtsus. Une piiri taha jääb koguni veerand ennesõjaegse Saksamaa territooriumist, seega ka kogu Ida-Preisimaa jääb Poolale ja N. Liidule. Sellelt territooriumilt on senised elanikud sakslased väljaaetud ja maa-ala rahvastatud slaavlastega.

Selle tõttu on loodud täiesti uus pretsedent, millega legaliseeritakse Ida-Preisimaa rahva hävitamine ja selle rahvastamine võitjate slaavlastega. Sõlmitud lepingutel on veel suur sisuline sarnasus Molotovi-Ribbentropi paktiga, kuna ka tolles lepingus väiditi otsest sõnastust ja huvipiirkondade jagamisel Stalini ja Hitleri vahel määrätieti need Leedu piirijoonega. Sellest pidas Soomet lepinguga oma huvipiirkonda kuuluvaks, mida Hitler eitas. Selle analoogia põhjal jäävad Balti riigid ja Poola ning kõik Oder-Neisse piirajoonest idapool olevad maad ida blokile. Neile lepingutele on annud rohelise tule Washington. Sellega võivad venelased õigustada kõikide Moskva huvisfääri jäänud rahvaste hävitamist ja nende territooriumi asustamist slaavlastega.

Vaatamata sellele, et Gomulka saavutas lepinguga Poolale suure ajaloolise võidu, tõusid poola tööliset Gomulka koos tema mõttekaaslastega asendati uute juhtidega. Rahutused Poolas ja raskused mujal ida bloki riikides on suureks tagasilöögiks Brandtile. Näib, et ta on kommunistle ülehinnanud ja saksiaste poolt hukatud poolakatele ja juutidele püstitatud ausamba ees põlvitamisega ennast ja Bonni-Saksamaad põhjuseta alandanud.

Mitmetel põhjustel on lõpuks ka Ühendriikides Brandti idapoliitika võetud terava kriitika alla. Nõutakse koguni, et Nixon kutsuks Brandti ja Scheeli korrale, Idapoliitika suhtes võtsid USA-s väga teravalt sõna endine välisminister Dean Acheson, Kennedy-Johnsoni aegne välisministri abi George Ball jt.

G. Ball mõistis väga teravas sõnastuses Willy Brandt'i idapoliitika hukka. Ta leiab, et see viib Saksamaa jälle uute seiklusse. On täiesti lubamata see kiirus ja viis kuidas Brandt kommunistidega asju ajab See viib saksa noorema generatsiooni kommunismist vasikavaimustusse. Nende seikluste tagajärjel võib koguni muutuda jõudude tasakaal maailmas. Dean Acheson pöördus president Nixoni poole ja nõudis, et president sakslased lihtsalt kutsuks korrale ja pidurdaks Brandti hullumeelset võidujooksu kontsessioonide tegemisel Moskvaga.

Idapoliitika on leidnud hukkamõistmist ka äsjasel NATO riikide sõjaministrite kokkutulekutel, kus isegi USA sõjaminister Laird tegi idapoliitika koht hukkamõistvaid väljendusi. Krooni kõigele selle pani Bonni kirjasaatja artiklel "New York Times'is", kus märgiti, et grupp mõjukuid USA välispoliitilisi eksperte eesotsas Henry Kissingeri, Martin Hillebrandti jt. kahtlustavad Brandti kokkumängus kommunistidega.

Idapoliitika üheks eelduseks oli, et Moskva ja satelliidid teevad vajalikke järelandmisi Berliini küsimuses. Järelandmiste asemel on tehtud uusi raskusi. Warssavi pakti riigid isegi avaldasid Ida-Berliinis deklaratsiooni, et Berliin kuulub Ida-Saksamaa külge. Neil põhjustel on mõlemad lepingud Bonni riigipäeva poolt kinnitamata.

Need Bonni ja Washingtoni vahelised lahkhelid leiavad kinniinaelutamist saksa kristlik-demokraatliku opositsiooni partei ridades ja kõigutavad Brandti koalitsiooni. Selles olukorras arvatakse, et venelased võivad päästa Brandti idapoliitika sellega, et teevad teatud järelandmisi Berliini pääsemiseks, kui vastaspool loobub oma senistest õigustest Berliinile. Seega on idapoliitika Scheeli ja Brandti kõnelusaineks Nixoni administraditsiooniga eelseisvatel kokkusaamistel.

AJK

Tuurakalad Läänemeres

Okup. Eestis on katseid juba aastaid tehtud tuurakalade paigutamiseks Soome ja Riia lahtedesse ning Peipsi järve. Tuurlaste kodukohad on kaugel Venemaal ja Siberis. Nagu nüüd Tallinna lehtedes märgiti, on eesti kalurid juba püüdnud esimesi tuurakalasid.

Nii olevat Kihnu kalur Aleksei Vesik saare vetest võrku saanud 75,5 sm pikkuse ja ligi 3 kilose tuura, mis on suurimaid taaspüügikidest viimasel ajal. Tuurlased kasvavad hiigelsuurteks — Uraali jõe suudmest püütud suurim tuurlane (beluuga) on olnud 4,25 meetrit pikk ja kaalunud terve tonni, andes 180 kg marja (tuurlastelt tuleb must kaaviar).

Tuurlasi olevat püütud kogu Eesti põhjarannikul ja Soome lahes, millest selgub, et nad on hakanud liikuma ja on vetemuudatuse üle elanud. Kui suureks nad aga Läänemeres vetes võivad kasvada, näitab aeg.

Ivo Nei Eesti malemeistriks

Okup. Eestis toimunud malevõistlused võitis, nagu oodata võis, Ivo Nei. Teiseks tuli Andres Vooremaa ja kolmandaks Udo Tarve.

Tallinnas toimuval rahvusvahelisel turniiri 1 esinevad eestlastest Paul Keres, Ivo Nei ja Andres Vooremaa.

● New Yorgis sündis Linda ja Erik Salustele poeg Karl Gustav. Salusted elasid varem Rootsis. Dr. Erik Saluste töötab New Yorgi ülikooli professorina biokeemia alal.

KAARLI KIRIK 100-a.

Tallinna südalinnas asuv Kaarli kogudus tähistas 29. detsembril oma kiriku 100. aastapäeva. Kuna Eestis kehtib okupantide poolt maksma pandud kord, ei ilmunud sellest kusagil teateid. Märgitakse, et ainult kiriku uksele oli väljapandud sellekohane teade. Kuid juubelit tähistaval päeval olnud kirik siiski rahvast ilma täis. Kui nähti, et Kristuse pilt all olid elektrituledest arvud 1870—1970, saadi alles sündmusest teada.

Pidulikul jumalateenistuse tulid kirikusse mitmed õpetajad ühes piiskopiga, kes pidas altaris tervituskõne. Juhustas Tartu praost ja Kaarli koguduse oma õpetaja Hark mcenutas lõikki manalasse varisenud õpetajaid ja koguduse esimehi. Selgus, et kõige kauem, 1906—1940, on õpetajaks olnud praost A. Kapp.

Op Hark peatus ka koguduse ajaloo juures, märkides, et see asutati juba 1600. a. Rootsi kuningas Kaarel XI oli pidanud vajalikuks maarahvale Pühavaimu koguduse kõrval asutada veel üht kogudust, milleks oli Karli kogudus, milline omale nime sai kuninga nimest. Koguduselle ehitati Hariduse tänavale puukirik. Selle hävitas sõdade ajal tulekahju.

Kirik asendati uue puukirikuga samal kohal.

Praegune kivikirik otsustati ehitada 1862. a. Kogudus ehitas uut kirikut 8 aastat ja selle õnnistamisetekinistus peeti 20. dets. 1870. Mõni aasta hiljem valmis prof. Kõleril kirikule Kristuse altarimaal.

Lühiteated Ameerikast

● President Richard Nixon käsitas grupi julgeolekuteenistuse mehi, enam kui 60, Washingtonist New Yorki, kaitsma N. Liidu UN-i missiooni, mis asub 67. St. Lexingtoni ja 3. avenüü vahel. Missiooni hoone ümber on vahetpidamata valvel enam kui tosin politseinikku, peaaegselt kaitseks juutide riinnaku vastu.

● Republikanide partei valis oma keskkomitee esimeheks Kansase osariigi noore senaatori Robert J. Dole. Kuigi partei liberaalsemad senaatorid olid Dole vastu, kes on veendunud konservatiiv, alistutl president Nixoni soovile, et Dole asendaks senist esimest Mortonit.

● Eeluurimiskohus (grand jury) otsustas anda kohtu alla kuus isikut 11-liikmelisest grupist, kes FBI andmeil planeitsesid presidendi nõuniku Kissingeri röövimist ja Washingtoni riigiasutiste küttesendeldiste õhkulaskmist. Arreteeriti 2 katoliku preestrit, üks nunn ja teisi isikuid.

● Washingtoni külje all Mc Leani linnas arreteeriti pocvarguses süüdistatuna president Johnsoni aegne siseminister Stewart Udall, kelle ühe kauplusc omanik süüdistas paki sigarite varguses. Stewart Udall ,kes praegu tegutseb advokaadina, seletas, et ta on sigaripaki kogemata tasku pannud.

● President Richard Nixon tegi kohtuministrile John Mitchellile ülesandeks välja töötada Kongressile esitamiseks USA kriminaalseadustiku reformkava. Selle küsimuse kallal neli aastat töötanud uurimiskomisjon soovitab surmanuhtluse kaotamist, eraisikuile revolvri omamise keelustamist jne.

Rootsi ajakirjanik 1918 a. veebruaris puna-Petrogradis

Vahel on õnne kohata huvitavaid inimesi, nagu minul möödunud suvel puhkusel viibides .Tema nimi, kui Dagens Nyheter tema korrespondendina välja saatis, oli Tora Garm. Valuline tol ajal, peigmees tulevane arst, samuti tema vanemad ,olid tugevalt vastu tema reisule tol korral Petrogradi, kuid ajalehe inimese instinkt oli tugevam igasugusest keelust. Ta koondas omad kirjad Dagens Nyheterile raamatusse, mis kannab nime "I bolsjevismens Petrograd" (AB Ljus Förlag), väljaantud samal aastal s.t. 1918. Tuiekahju tõttu kirjastuses on sellest raamatust säilinud vaid üksikuid eksemplare.

See pole aga mitte kõik. Üks teine Stockholmi ajaleht saatis ta novembris 1919 üle Vabadussõjas võitiva Eesti välja, et kaasas olla Judenitši Põhja-Lääne armee võidukäigul Petrogradi, et saata sealt kirjeldusi. Nagu näeme, oli ta vahva naine — 1918 a. punaste seas, 1919 a. valgete seas, mil kõikjal valitses korralagedus ja oht ühele naisele.

Autori loal ma refereerin seda huvitavat raamatut. Mainiksin ka seda, et Tora Garm, nüüd lesk, on töeline eestlaste sõber, kes a. 1944 sai aru põhjustest, miks olime sunnitud põgenema Eestist.

Alustuseks eeskätt tema kirjeldusega üldisest olust-olust Petrogradis veebruaris 1918. Ta ütleb ,et see linn oli tol ajal "laglõs stad", vaatamata sellele, et Leenin ise Pravdas iga päev avaldas dekreete surmanuhtluse ähvardustega, et lõpu teha korralagedusele, röövimistele tänavatel, põhjustamata surmamistele sõdurite või eraisikute relvadest või kuulipildujaist majade katustelt. Laibad veeti Neva jääle.

Esimene võlmumees, keda ta kohtas, oli kultuuriminister Lunatsharskij kelle ülesandeks oli "uut vaimu" istutada nii koolides ,kui ka vabrikuis noormeatele töölistele, kuid ka täistasvanuile. Nendele viimaste osas oli tal abiks ei keegi muu kui seltsimees Uljanova — Lenini naine.

Selle "kultuuri" kõrval leidusid ka "eeskirjad" seintele kleebitult majade kojameestele Lunatsharskij allkirjaga, et ka nemad, kes senini olnud ketikoerad, nüüd aitaks kaasa eeskätt korra jalulesaadmiseks ja teiselt, et noormad majaelanikud aitaksid kaasa korterite tühjendamisel endistest eksploateerijaist, need välja viskaksid ja korteri kogu mööbliga üle annaksid "uue aja inimestele". Ise nad pidid aga "uut vaimu" õppima Kultuuriministeeriumi allasutuste kaudu.

Tora Garm oli esimene rootsi kirjasaatja, kel õnnestus isikliikult kokku saada Leniniga, kuid huvitavaim on vast tema intervjuu seltsimees Kollontaiga — hilisem nõukogude saadik Rootsis.

Sissepääs Lenini juurde oli igati keerukas ja komplitseeritud. Ega Tora Garm poleks teda ka kunagi kohata saanud, kui poleks mitte abi olnud "pojast perekonnas", rootslasest Zeth Höglundist. Viimane viis ta läbi mitmete koridoride, mitmete vahipostide kuulipildujate ja täägitatud püssidega ning tutvustas teda kui "seltsimeest Rootsist". Lõpuks seisis Lenini tumedajuukseline õde tema vastuvõturuumi uksel ja oli otsustajaks, keda sisse lasta. Nähes aga Zeth Höglundi, avas ta ukse ja Tora Garm lasti koos Höglundiga sisse.

Vaatamata töökoormusele, tervitas Lenin lahkelt Höglundi, kes tutvustas Tora Garmi kui äsja Rootsist kohale saadetud suurima ajalehe korrespondenti. Jutt oli muidugi lühike, kuid tsiteerin Tora Garmi muljet:

"See Lenin, kes Venemaal on mingiks müstiliseks muinasjutukujuks, ei näe välja kõige vähematki müstilisena ega muinasjutulisena. Vastupidi sarnaneb ta ükskõik millisele kiirgsepale ja ta näos ei ole midagi huvitavat. Kuid kui ta lõpeleb, jätab ta töesti mulje ebatavalisest isiksusest".

Sellest rääkimisvõimest , annab Garm veel edasise pildi. Paar päeva hiljem, seltsimees Uljanova, Lenini naise abil, õnnestus tal veelkord kokku puutuda Leniniga. Seekord umbes viie minuti vältel, mil Lenin talle Pravdast tuntud väljendustega, seletanud lühidalt neid uusi maailmaparandamise printsiipe.

Rohkem aega Leninil tema jaoks ei jatkunud, kuid on huvitav, kuidas Garm kirjutab:

"Ma ei jõudnud kunagi temalt küsida, kas on tõsi, et ta sai saksa kulda alkhiemaksuks, kas ta on piime idealist, kellele palju võib andestada või südametunnistusetа roimar, kel juba oli palju miljoneid kindlasse kohta paigutatud väilsmaa pankades".

Ka kahe võimsa sovjetinaisega õnnestus Tora Garmil kohtuda Üks neist oli Maria Spiridonova, kommissar talupoegade nõukogus, kes aastal 1906, kui ta oli 21 a. vana, tappis ühe kindrali, mille eest saadeti eluksajaks Siberisse.

Teine naistest oli seltsimees Alexandra Kollontai, tol ajal midagi sotsiaalministri taolist. Ta on sündinud aastal 1870. Temast sai hiljem madame Kollontai, envoyé Oslos a. 1926-1930, minister-saadik Stockholmis a. 1930-1945, millest ambassadöör alates a. 1943.

Teatavasti oli temal teeneid rahusõlmimisel Soome-Vene vahel Pensionär Kollontai suri Moskvas aastal 1952.

Kokkupuutumine Kollontaiga oli seoses järgmise eelloega. Garm kirjutab et pühapäeval, 3. veebr. 1918 kõndides Nevskil, nüünud ta üht omapärast rongikäilku.

Kogu lai tänav mustas rahvamassist, kes vaikselt sammusid pikki tänavat. Need olid lihtsad usklikud inimesed, kelle tundeid seltsimees Kollontai oli raskelt haavanud. Pühakute pilte kanti rongikäigu eesotsas ja kuigi tänavad olid koristamata ning lumehangi täis, jättis see tõsiselt imponeeriva mulje.

Mis oli selle rongikäigu põhjuseks? Seltsimees Kollontai oli otsustanud välja visata kõik mungad Alexander Nevski kloostrist, et sinna paigutada sõjainvalidid, mitutuhat haiget meest. Rongikäik oli protestiks, miks mitte paigutada need haiged mehed rikkalt ülevõetud majadesse.

Järgmisel päeval, kui Kollontai seltsimehed tulid kloostrit üle võtma, võtsid neid vastu piduliikes riietusis mungad — revolvrid käes. "Püha sõda" oli lahti puhkenud, munkade poolel oli kolm langenut ja Kollontai poolel mõned langenud soldatid. Klooster võeti aga üle. Kogu selle sündmuse tagapõhjal toimuski Tora Garmi kokkusaamine sotsiaalkommissari Kollontaiga.

OSKAR VALDRE

1. veebr. — 10. märtsini

Suur odavmüük 1971

raamatuid 30—90 % hinnaalandusega:

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV

	Kr. köit.	br.	eks. arv
P. Krusten, Laev akna taga, r.	4.80	—	
S. Ekbaum, Kärestik, r.	„	—	
R. Kolk, Küla põleb, r.	„	—	
A. Kask, Varjud udus, r.	5.20	3.20	
V. Kudres, Koidust keskpäevani, r.	„	„	
T. Saare, Müürilill, n.	„	—	
A. Kivikas, Tulililled, n.	6.00	4.00	
P. Krusten, Kaugelviibija k. k., m.	„	„	
B. Kangro, Sinine värav, r.	„	„	
V. Uibopuu, Janu, r.	„	„	
A. Kork, Neli musketäri, r.	„	—	
G. Helbemäe, Sellest m. m. II, r.	6.50	—	
R. Kolk. Sulajää, r.	„	—	
A. Mägi, Kiusaja, r.	„	—	
I. Jaks, Aruanne, n.	„	—	
A. Kallas, Suurlinnade udus, m.	„	—	
M. Pihla, Teed ja käijad, r.	„	—	
K. Rumor, Kuldlind, r.	7.00	—	
A. Mälk, Toomas Tamm, r.	„	—	
A. Mägi, Paradiisi väravad, r.	7.50	—	
R. Kolk, Väikemees, n.	„	—	
L. Reiman, Lava võlus, m.	„	—	
A. Kallas, Pööripäevad, m.	„	—	
K. Rumor, Krutsifiks, r.	„	—	
B. Kangro, Emajõgi, r.	8.00	—	
K. Ristikivi, Põlev lipp, r.	„	—	
A. Willmann, Peotäis tuhka II, r.	„	—	
H. Mäelo, Elutegevuses, m.	„	—	
D. M. Türner, Siinpool Eedeni, n.	„	—	
V. Uibopuu, Markuse muutumised, r.	„	—	
M. Raud, Sulg ja raamat, m.	„	—	

Üsna piiratult:

L. Reiman, Rambivalgus süttib, m. kr. 9.50
I. Talve, Juhansoni reisid, r. „ 8.50

Eesti Lüürika 1, luuleant.	11.00	—	
Eesti Lüürika II, luuleant.	14.00	—	
K. Lepik, Ronk on laululind, l.	—	6.50	
B. Kangro, Ajatu mälestus, l.	7.00	—	
B. Kangro, Suvihari, l.	—	3.00	
B. Kangro, Pühapäev, l.	—	„	
B. Kangro, Earthbound, l.	—	1.75	
V. Uibopuu, Fyra eldar, r.	—	2.90	
V. Uibopuu, Att vilja leva, r.	11.00	8.00	
V. Uibopuu, Markus hjälparen, r.	12.00	9.00	
Lugejalt kirjanikule, kogut.	—	3.00	
Meie Maa IV, Lõuna-Eesti	15.00	—	
H. Mäelo, Eesti naine l. a.	8.50	—	
A. Gailit 1891—1960, mt.	14.50	—	
Eesti talu, koguteos	22.00	—	
Estlands ansikte, kt.	„	—	
Tulimuld 1950 ak. (nr. 1—3)	—	2.50	
Tulimuld 1951 ak. (1—2, 4—6)	—	5.00	
Tulimuld 1954 ak. (2—6)	—	„	
Tulimuld 1952—53, 55—63, 66—68 iga aastakäik à	—	6.00	
Tulimuld 1950—58 üksiknr.	—	1.00	
Tulimuld 1959—63, 66—68 üksiknr.	—	1.50	

Hindadele lisandub saatekuiu (proosat. à kr. 0.65, luuletk. 0.45. EN ja AG à kr. 0.85, EL kr. 1:—. MM à 4.80), postiluna ja käibem.

Tellija nimi ja aadress (selgelt)

.....

.....

Saatke tellimine, lõigates välja nimestik ja kriipsutades alla soovitud raamatud. Kui köit. raamatud lõpevad, täidetakse tellimised brosh. raamatutest või vastupidi. Raamatuid on piiratud arvul!

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV
Fack 1, 220 03 LUND 3. Pg. 43 37 71

Rahvamass demonstreeris pühakupiltidega Aleksandra Kollontai vastu, kes nende usulisi ja moraalseid tundeid oli haavanud. Pildil revolutsiooni silmapaistvaim naine ise — suursaadikuna Stockholmis.

Kanada-eestlased austasid A. Mälku

TORONTO (EPL kirjasaatjalt) — August Mälgu 70-nda sünnipäeva tähistamine toimus Torontos 16. jaanuaril Eesti Rahvusteatri etendusel, kes esitas kirjaniku paguluses kirjutatud näidendi "Meremehe naine", mis paarikümne aasta eest leidis tähelepanu Soomes.

Eesti teatripublikule on "Meremehe naine" vähe tuntud — selle esilavastus eesti keeles oli 1952. a. Kanadas Montreali eesti teatritegelaste poolt, eesotsas Hanno Kompusega. Nüüdne uuslavastus Rudolf Lipult oli väärikaks palaks kirjaniku sünnijubeli tähistamiseks. Toronto teatripublikut tuli lgikaudu tuhande-pealises koosseisus kokku, mis Toronto oludes pole midagi haruldast, sest teater on torontolastele kõige südamelähedasem kultuuriala. Suur osa publikust andsid oma allkirjad kirjaniku saadetud tervituskirjale.

Kolmevaatuseline näidend "Meremehe naine", omaaegse pealkirjaga "Kui puu tahab õitseda" on, nagu pealkirigi ütleb, meresaineline. Selle tegevus hargneb ühel Eesti saarel 1930-ndate aastate paiku. Tüüpilises Aug. Mälgu rannamiljöös ei hargne mitte nii palju väliseid sündmusi kui "sisemisi sündmusi" kahe mehe ja ühe naise vahekorras. Seega enneköike psühholoogiline näidend tavalises armastuse kolmnurgas. Võrreldes kodumiste varajasemate Aug. Mälgu näidendite, peamiselt aga just komöödiatega, on "meremehe naine" üldinimlikum ja seega ka mõistetavam nelle, kes enam ei mäleta või hoopiski ei tunne eesti randlaste elu.

Sellest aspektist vaadatuna oli lavastaja R. Lipp oma töö teinud hoolikalt. Kuigi näidendi esimestes vaatustes publikul polnud kerge laval toimuvasse sisse elada, sest need on eriline sündmuseta, tugevnes kontakt lava ja saali vahel järgnevates vaatustes Pinge tõusis haripunkti viimastes vaatustus, saavutades kulminatsiooni merestseenis, kus kaks rivaali — R. Lipp kaugesõidu meremehe Toomasena ja Edgar Kink hülgekütt Juuliusena tormisel merel kõikuvas paadis omavahelist konflikti lahendavad kõige traagilisemal viisil — roimakatsega. Tiiõenad üsjanimetatud näitlejad ieinastasid oma osa usutavalt ja meeldejäävalt. Kõige silmapaistvamaks osalisecks kujunes aga vana randlane Taavet Kaarel Sõõdori kehastuses. Juba autori poolt autud hea karakteri töi Kaarel Sõõdor nii elavalt vastajate ette, et korduvad aplausid niihästi tekstile kui ka mängule olid endastmõistetavad.

Kõige raskem osa oli muidugi kunda Riina Reiniku Toomase naise Uliana. Olles armumud üheaegselt ühesse ja teisesse mehesse, pettub ta lõpuks mõlematest, valides üksioleku vabaduse. Säärase osa kandmine polnud näitlejale kerge, sest see ei võimaldanud Riina Reinikul oma tõelisi suuri andeid esitada, kuid ta saavutas üldiselt enese maksmapaneku keeruline psühholoogilise keerdsõlme lahtiharutamisel.

Üldiselt: kordaläiinud etendus ja väärikas A. Mälgu 70. sünnipäeva tähistamine.

KE

● **Priisõdiu Washingtoni ssi 13-aastane Helje Heitur USA rahvusskaardi võistlusel, kus ta kirjutas parima kirjandi teemal "Olen uhke olla ameeriklane". Sõidust võtsid osa kõigi koolide parimad.**

RIIN RIVANOOLI veste:

MINI, MIDI ja MAXI

Neil, kes ei tea, mida tähendab mini-midi-maxi ei maksa praegusel ajal seltskonnas üldse sõna võtta ja eriti daamide huigas ei tasu mitte suudki paotada.

Ekslik oleks arvata, et mini-midi-maxi vaid kleidimoodi tähendab. Ei, see on hoopis suurema ulatusliku mõõduskaala, mida iga arenenud inimene taipama peab.

Kleidipikkusega on juba ammugi olnud hiida. Kui mini äkitselt moodi läks, oli asi isesenesest lustlik ja lunuline. Käärid pandi käiku ja oli mul omalgi ühe õhtuga 18 minit vanadest hilpudest käies. Muudkui lõikasin lühemaks lööritasin lailu ja palistasin.

Elu oli ilus, säärel ilusad ja meeste meeled röömsad ja ülevad.

Ega olnud viga maxigi. Seda vanast ümber teha ei saa, nii et sai mõned uued muretsetud.

Midiga liiks asi kurvaks.

"Eks pane lühikestele volangid alla, saad pikemad. Mäletad, nii nagu sa "new-look"i ajal tegid, või võiksohale tükk vahele. Ah, kui peenike sa vööst oled... oled..." õpetas Aadam. See jutt peenikesest vöökohast on nüüdsel ajal ja nii kaua aja järele väga lahja kompliment ja ajab mu ainult karuseks.

Aga asjale saab abi. Kui Aadam teatrisse minna tahab, teen kurva näo ja ütlen:

"Lähcks, aga ei ole midagi selga panna. O'Keefes rahvast palju, ega sa ei taha, et 3300 inimest sinu naist naeraks ja näpuga näitaks..."

Muidugi, seda Aadam ei taha, teeb rahakoti lahti ja esimene midi on käies.

Kui Eesti Teatri piletimüük algab ja Aadam kuulda ei võta, et sama midiga minna ei kõlba, lausun pisarsilmil:

"Sa taevas, küll, kuidas ma siis sama kleidiga! Mitu eestlast oli südra Teatris.

Margarit ka, vaata, kui nüüd samaga minna, läheb jutt linna peal lainli, Margaritа hakkab kellama, et ei sel Aadama Riinil ole..."

Teine midi käies. Nii pikapeale saabki oma garderoobi korda ja eks lõppude-lõpuks või mõnele minile ju volangid alla või trlip vahele ka panna.

Kui seda asja nii laimas skaalas võtta ja nii öelda teaduslikule alusele viia, siis läheme edasi Aadama juurde.

Kui Aadamale mõõdurihm ümber kõhu panna, siis on see maxi säärelümbermõõt on mini ja kaelaümbermõõt (kui lõualoti alt saad mööta) on midi. Juuste pikkus on üldiselt midi, aga pealne pealt on mini ja seda viga saaks parandada ainult siis, kui osta parukas, mis on maxi. Saate nüüd aru, kuidas ta välja näeb.

Marguse juuksed on minu südamevaluks maxi ja kui ma onale siis nii vaikselt kurtma hakkan, et "ei tea, kas minu silmad veel nägema peaksid kui mu poeg kord jälle lühikeste juustega ja inimese moodi välja näeb", siis võib see mu nii härdaks ja önnetuks teha, et pressin kohe pisikese nutukesegi välja, kui tahtmist on.

Marguse püksiotsad on alt kellukesekujulised maxi, vöökoht on tal mini ja ta enda pikkus maxi-maxi. Olad — eriti kui ta end sirgelt hoiab ega looka ei lase — nii maxi ja midi vahepeal ja üks prunt olevat öelnud, et ta "näeb välja nagu playboy", mis Marguse nüüdime järele otsustades peaks olema austav kompliment.

Margusel on selline mustaksantega raamat, kus tüdrukute telefoninumbrid sees, raamatule optimistlikult peale märgitud — esimene osa. Iga tüdruku nime taga on klass, kas mini, midi või maxi. Muidugi, öieti arvasite! Kleidipikkusega pole siin midagi tegemist. Maxid on need kõige kenamad, midid vahepealsed ja minid — hädapärased. "Matemaatilises maailmas peab olema selge klassifikatsioon", nii ta selgitas.

Käib selle mini-midi-maxi klassifikatsiooni alla veel nii mõndagi, kui vaid ümbrust silmitseda. Eks ole!

VABADUSRISTI KAVALER Harald Holm maeti Stockholmis ja teda saatmas ning auvalves olid Vabadusristi vennad ja Õhuvõitjate Kogu liikmed. Kadunu Vabadusrist (VR II/3) anti traditsiooni kohaselt pärast matusetalitust üle kadunu pojale Vabadusristi vendade esindaja Elmar Nerepi poolt. Lask, pr. Karin Holm oli juures. (EPL-foto Tippo)

Loogem õpiringe! Toetus suurenes

Käesolevast tegevusaastast alates on tunduvalt tõstetud riikliku toetust õpiringidele. Sellepärast on kasulik, et meie oma noorsoo- ja seltskondliku tegevuse viiksime võimalikult ulatuslikult õpiringi vormi. Täiskasvanutel oma teadmiste ja oskuste täiendamiseks on mitmesuguseid võimalusi, nagu raamatud, kursused, loengud, rahvaülikoolid jne. Kõige laialdasemalt levinud õppimise vormiks täiskasvanute hulgas siin Rootsis on endatiiendamine õpiringide kaudu. Õpiringide kaudu õppimist kasutab siin ümmarguselt 900.000 inimest.

Miks seda võimalust kasutatakse täiskasvanute poolt just õpiringide kaudu? Sellel õppimisvormil on rida soodustusi ja nimelt: Õpiringi tegevus toimub väikeses tutvusringis ja see aitab lahendada mitmesuguseid probleeme hõlpsamalt kui seda saavad teha üksikisikud ise. Väike grupp võib mõjutada seisukohti, loob ühtekuuluvustunnet, annab osavõtjatele vaimset tuge ja vastupidavust, mis on ju ka tarvis stuudiumi cesmärgi saavutamiseks. Kõneluste ja vaidluste kaudu saavad õpiringist osavõtjad kontrollida kas nad käsitletavast ainest on öieti aru saanud, mis omakorda annab kindlust töö jätkamiseks ja huvi siivendamiseks.

Õpiringi tööl on ka kasvatuslik mõju, mis aitab õpiringist osavõtjat vormida kindla põhimõtetega demokraatlikuks kodanikuks ja ühiskonna liikmeks, kellel on sallivust teiste arvamuste vastu ja julgust iseseisvaks otsustamiseks.

Õpiringide töö soodustamiseks annab riik toetust. Toetuse saamiseks peab õpiringi tegevus hõlmama vähemalt 20 õppetundi kokku 10 õpperühmadas kestel, kusjuures ühe kokkutuleku puhul võidakse pidada ülimalt 3 tundi korraga ja ühe tunni pikkus peab olema vähemalt 45 minutit. Õppenädalana on nähtud ette kalendrinädal, millal õpiringi kokkutulek toimub.

Osavõtjaid õpiringist peab olema vähemalt 5, kuna arvatud õpiringi juht, ja ülimalt 20.

Osavõtjate vanus peab olema 14. a. vanemad, kusjuures neist võivad osa võtta ka need, kes kalendriaastal alles saavad 14 aastat vanaks. Erandi vanusmäära suhtes moodustavad muusika- ja teatriringid. Nendest võivad osa võtta ka nooremad kui 14 aastased, kuid neid ei tohi olla üle poole osavõtjate arvust.

Muusika õpiringide tegevus, mis moodustab ansambleid ja koore, on erandiks, sest neis pole osavõtjate arv piiratud 20-ga. Igal õpiringil peab olema tööplaan, kompetentne juht ja igal osavõtjal kasutada õppematerjal aine käsitlemiseks.

Riiklikku toetust antakse käesolevast tegevusaastast alates 30 krooni iga õppetunni eest, s.o. ülimalt 75 protsenti juhi töötasust ehk 24 krooni tunni eest, ja samuti saab 75 protsenti õppematerjali kulust ehk maksimaalselt 6 krooni tunni kohta. Riikliku toetuse arvel võib õppematerjalina muretseda (osta või üürida) õpperaamatuid, kirjandusi, noodimaterjali, grammofoniplaate, filme, kaarte jne.

Seejuures ei ole aga riikliku toetuse arvel võimalik osta või laenata aparaate, muusikainstrumente, projektoreid, grammofone, pintsleid, pliiatseid, teatmeteoseid või põhjalikumaid literatuuriteoseid, mida saab laenata raamatukogudest.

Kui õpiringis esineb ekspert või eriteadlane, kes õpiringi kosseisu ei kuulu, siis võib saada riiklikku toetust 75 protsenti summast, mis on makstud eksperdile honorariks, sõidukuludeks ja päevaraha, kuid maksimaalselt 50 krooni tunni eest, kusjuures ekspert võib korraga esineda ainult 2 õppetundi. Ekspert võib esineda maksimaalselt kahel koosviibimisel ühe tegevusperioodi jooksul.

Õppeaineteks võib valida väga mitmesuguseid aineid, mis puudutavad keelt, ajalugu, kultuuri, tehnikat, muusikat ja mitmesuguseid riiklikke ja ühiskondlikke probleeme.

Igast koosolekust osavõtjad tuleb täpselt registreerida ja pärast õpiringi tegevust lõpetamist saata vastaval blanketil aruanne, osavõtjate nimestik ja tööplaan vastavale keskorganisatsioonile. Kõik õpiringide kohta käivad anemed ja kviitungid tuleval alles hoida 4 aastat võimalikuks kontrolliks.

Õpiringi juht ja tööplaan peavad olema heaks kiidetud õpiringi korraldava keskorganisatsiooni poolt. Õpiringe võivad korraldada Koolide Peavalitsuse poolt tunnustatud keskorganisatsioonid ja nende tööd kontrollib Koolide Peavalitsuse poolt tunnustatud inspektor.

Eesti õpiringide osas on juba aastaid õpiringe korraldavaks keskorganisatsiooniks olnud Eesti Komitee, kes kontrollib ja juhendab eestlase õpiringe ja nende tööd. Seetõttu tuleval riiklikul toetuse saamiseks õpiringide aruanded esitada Eesti Komiteele, kui soovitakse riiklikku toetust saada Eesti Komitee kaudu.

Käesoleval aastal tulevad õpiringide aruanded esitada Eesti Komiteele juba 15. aprilliks.

Oleks väga soovitav, et kohtadel eesti seltskondlikud ja noorte organisatsioonid, laulukoorid, teatriringid ja teised ühingud kasutakxid võimalust oma teadmiste täiendamiseks moodustada õpiringe, et moodsa ajega kaasa saammuda ja eesti kultuuri viljeleda ja edasi arendada. Eriti tuleks õpiringi töövormi soovitada meie noorsootöö aktiivseerimiseks ja rahvuslike ainete viljelemiseks.

Lähemaid juhtnööre õpiringide asutamise, töökorralduse ja riikliku toetuse saamise kohta, samuti õpiringide arvannete blankette saab Eesti Komiteest, Drottninggatan 85, 111 60 Stockholm, tel. 21 54 80.

Mis juhtub, kui Kreml invadeerib POOLAS?

Kuigi Poola võimudel õnnestus Balti ranniku sadamalinnades äsja toimunud suuri rahutusi veriselt maha suruda, hõõgub kommunistliku partei poolt lämmatatud tuli tuha all edasi ning Poola uus juhtkond jääb piinlemaks ajaks istuma püssirohutünni otsa. Poola sadamalinnades töötavad laevaehituste töölised on esitanud valitsusele uusi nõudmisi oma olukorra parandamiseks ning ähvardavad välja kuulutada streigi kui olukord ei parane. Mõõdunud esmaspäeval katkestasid töölised töö mitmeks tunniks, kinnitades sellega, et neil on om nõudmistega tõsi taga ning nad on valmis minema äärmusteni kui valitsus nende soovidega poliitiliste ja majanduslikkude muudatuste tegemiseks ei arvesta.

Viimased teated Poolast kõnelevad, et sadamatehaste töölised on läinud oma nõudmistes veelgi sammu edasi ja nõuavad nende kommunistliku partei juhtide lahkumist, kes andsid käsu äsjaste rahutuste ajal tööliste peale tulistamiseks ning nimetasid tööliste huvid eest võitlejaid hulligasnideks.

Nende meeste hulgas on ka Poola julgeolekupolitsei ülem ja poliitbüroo liige Moczar ning teisi juhtivaid tegelasi, mis näitab, et töölised ei karda isegi oma hoiatavat sõrme tõstmast kõige kõrgemate tippude vastu.

Edasi nõuavad töölised kõrgendatud produktsiooninormide alandamist, viimaste rahutuste ajal areteeritud töölisjuhtide vabastamist ja ajakirjanduse vabadust.

Need on ennekuulmatud nõudmised kommunismi terrori all vaevlevates riikides. Selliste nõudmiste esitamine ei tule tõenäoliselt praeguses olukorras kõne alla N. Liidus, kus opositsioon tööliste hulgas on tasalülitatud ja valitsuse ning kommunistliku partei surve vastu julgevad tagasihoidlikku häält tõsta ainult üksikud intellektuaalid. Poolas ja kahtlemata ka teistes Ida-Euroopa satelliitriikides on olukord erinev, kuna nendes riikides elavad inimesed on nautinud vabadust ning tunnevad paremini demokraatlikkude printsiipide traditsioone kui tsaaride ja kommunistide pideva surve all elanud venelased.

Poola uus juht Edward Gierek on katsunud hoida töölistega kontakti ja teinud neile mõningaid järeleandmisi. Küsimus seisab nüüd selles, kas Gierek saab minna partei positsiooni ja prestiizhi ning Poola kõikuvat majandust ohustamata nii kaugele, et ta rahuldab tööliste kõik nõudmised.

See on vaevalt võimalik, kuna vahe tööliste nõudmiste ja partei seisukohtade vahel on kärisenud liiga suureks. Poola kõikuv olukord ja tööliste kaugeleulatuvad ja julged nõudmised on suureks murepilveks ka Moskvas, kus kardetakse rahutuste levimist teistesse satelliitriikidesse.

Moskval jääb küll alati võimalus ohu korral oma sõjavägedega Poolasse marssida — kuid kus Poolas läheb kõik nii libedalt nagu see sündis Tshehhoslovakkias?

Mis juhtub siis kui poola rahvas ja sõjaväeosad astuvad vaenulistele sissetungijatele relvadega vastu ning viskavad prügikasti nn. Brezhnevi doktriini?

See on küsimus, mis ei kummita süngetes värvides mitte ainult Varsavis vaid ka Kremli võimumeeste tagatubades.

Soome andis välja eesti põgenikke

Soome andis välja eestlasi sõja lõpul mitte ainult venelastele, vaid ka sõja ajal sakslastele, nagu selgub nüüd vabaks antud sõjaaegsetest arhiivimaterjalidest, mida eestlasest ajakirjanik Merti Kubu, kes töötab Dagens Nyheteri omavalitsusosakonna juhatajana, on kogunud uue raamatu "Gustav Möllers hemliga polis" koostamisel, mis ilmub märtsikuus Rootsis ja sügisel ka Soomes. 1942 aastal andsid soomlased sakslastele välja paarkümmend eestlast, kelle nimed leiduvad nüüd avaldatavas materjalis.

Merti Kubu vanemate kodu on Göteborgis. Ta ajakirjaniku teekond viis teda üle Kalmari ajaleht "Barometer" Stockholmi, kus ta Dagens Nyheteri juures on tähelepanu äratanud paljude julgete artiklitega ning ainulaadsete materjalidega.

Leedulane sai "armu" – 15 a. KZ-laagrit...

Okupeeritud Leedu ülemnõukogu presiidium on seni kinnitamata andmeil otsustanud anda armu surmamõistetud leedu lennukikaasperdajale, Vitautis Simokaitisele. "Armuandmine" seisab selles, et surmaotsus on tühistatud ja leedulane saadetakse 15-ks aastaks sunnitööla kuhugi vene KZ-laagrisse.

Simokaitis püüdis kocs oma 21-aastase abikaasaga üle võtta üht reisilennukit linnil Vilnius-Palanga. Kaasperdajad nõudsid, et piloot võtaks kursi Rootsi. Seepeale puhkenud lennukis lööming Simokaitise ja meeskonna vahel. Navigaator teinud leedulase kahjutuks, lüües teda meelemärkusetuks ja murdes tal m. h. kolm ribilnud. Simokaitise abikaasa püüdnud seepeale lennukit põlema panna parafiiniga, mis samuti ei õnnestunud.

Okup. Leedu andmeil olevat ülevõtmise katse toimunud koostöös abielupaari sõbraga, sama lennuki kapteniga, kes laskmud kaaperdajad piletiteta pardale. Kapteni vastu polevat veel kohtuprotsessi alustatud.

V. Soo RKK rühmale esimeheks

Rahvuslik Koostöö Keskuse Esinduse Rühma (RKK nimekirja järele Esindusse valitud saadikud) koosolek toimus 23. jaanuaril Eesti Majas Stockholmis. Üleriigi koos 18 saadikut.

Koosoleku avas keskjuhatuse esimees Leo Karupää, kes oma avakõnes lähemalt selgitas uues Einsudskogus ootavaid töölülesandeid, milliste läbiviimine langeb RKK saadikute rühmale kui organisatsiooni poliitika teostajaile Rootsi Eestlaste Esinduse raames.

Rühma esimeheks valiti Valter Soo, rühmasekretäriks stud. jur. Jaan Vilval (uus).

Kokkuvõetult rõhutati päämiselt järgmiseid punkte, mida rühm taotleb Esinduskogu töös:

1. Esindus peab oma hoiakukindla seisukohtadega ülalholdma kommunismi vangistuses elava rahva, kelle väike kild meie oleme, vastupanu jõudu ja püüdlusi.

Kodumaa komisjoni töös tuleb arvestada ka kodumaa inimeste arvamiste ja soovidega. Komisjonis pärõhk asetada pakilisematele ülesannetele, praegusel ajamomendil kaassitamisele venestamise vastu võitlemisele Eestis.

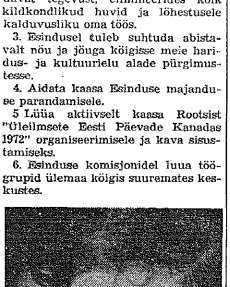
2. Esindusel tuleb eelistada ja aktiviseerida meie jõude ja oskusi koondavat tegevust, elimineerides kõik killdkondlikud huvid ja lõhestusele kaldvusliku oma töös.

3. Esindusel tuleb suhtuda abistavalt nõu ja jõuga kõigisse meie haridus- ja kultuurielu alade pürgimustesse.

4. Aidata kaasa Esinduse majanduse parandamisele.

5 Lüüa aktiivselt kaasa Rootsist "Üleilmsete Eesti Päevade Kanadas 1972" organiseerimisele ja kava sisustamiseks.

6. Esinduse komisjonidel luua töögrupid ülemaa kõigis suuremates keskustes.

RKK Esinduse rühma sekretäriks valiti stud. jur. Jaan Vilval (EPL-foto Tippo).

Sümpoosium vanadusest

UPPSALA (EPL) — Kõrgetes vanadustes esineb haigus, mida nimetatakse erialakeeles senil demens, seisnedes ajufunktsioonide nõrgenemisest kulumise tõttu. Selle haiguse parandamisvõimalusi biokeemilise tasakaalu taastamise teel, arutati Uppsalas Pharmacia sümpoosimil. Ekspertide hulgas oli ka eesti arst dr. Jaan Suurkülla.

Senil demensi põhjustajaks on teatud signaalaineste ärakadumine ajus, umbes samuti nagu see toimub n.n. Farkinsoni-haiguse juures. Ravimisel, mida on alustatud USA-s, püütakse neid signaalaineid asendada, mis parandab mälufunktsioone.

● **Chicagos risti Lydia ja Einar Welti poeg Andre.**

Liikumisi läbi raudeesriide

Kodumaa okupatsioonipropaganda teateil külastas Rootsis oma õde Linda Rätsep, venda Saule Kask, sugulast Marie Hark, venda Eduard ja Sirje Veesman, sugulasi Vello Tattar, õde Erik Fihel, õde Aino Raudalainen ja Hilda Parts, sugulast Virve Krimm, venda Elsa Koger, sugulasi Evi Rjasantseva Hilda Põrk ja Heino Kuivijõgi abikaasaga.

Ameerikas viibis õe juures Leo Gustav Kivirand, isa juures Eino Laurson, venna juures Juuli Hanni, õe juures Elisabet Randjõe ja ema ja õe juures Peeter Luiga.

Kanadas külastas õde Mäidu Holm, oma ja õde Melanie Künnap, õde Alvine Eiso ja sugulasi Kristina Kask.

Inglismaal oli õe juures Maria Laasi, venna juures Selme Zäuram, ema ja õe juures Valentina Lipp, venna juures Ilse Anier ja õe juures Hilda Paalmann.

Soomes külastasid sugulasi Adam Rougijainen, Marie Hartikainen,Ivan Särki, Tiiu Jõgi ning sugulaste matusel viibisid Jevgeni Eder ja Laine Esnar.

Prantsusmaal viibisid isa juures Tatjana ja Heino Vilipere ja õe juures Lidia Vaher.

Brasiilias oli vennal külas Eduard Ahtpank, Ungaris venna juures Nikolai Mondi, Läine-Saksamaal sugulaste juures Ludmilla Toomiste ja poja juures Elfriede Sirel ja Ida-Saksamaal sugulaste juures Anna Kammerer ja Virge Kangur.

Alatiseks söitsid Soome abikaasa juurde Elle Liis Lindfors tütre Mariannega, Valentina Sinkkonen ja Larissa Davidila.

Stockholmi maleturniir

Stockholmi male meistrivõistluste finaali pääses Leho Laurine, kes on praegu pool punkti järel juhtivast Zandor Nilssonist, kel on 2 punkti. Luarine võitis viimases voorus Nils-Ake Malmdini.

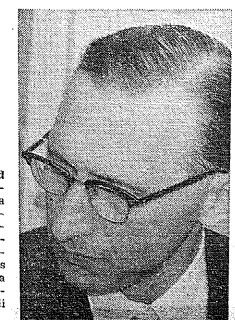
Ilmar Laan 50-aastane

8. veebruaril tähistab Stockholmis oma 50-ndat sünnipäeva Ilmar Laan, üks aktiivsemaid eestlaste organisat-Esinduse kandvamaid isiksusi. Ilmar Laan kuulub sellesse eestlaste sioonide tegelasi ja Rootsi Eestlaste suguplõlku, kellele kodumaa võimaldas keskhariduse lõpuleviimise, kuid mitte rohkem. Nooruse illusioonid purunesid E.V. iseseisvuse kaotuses ja vöörastes okupatsioonides. Aeg kasvatas varaküpsenud isiksusi ja võitlusinimesi. Pärast Alma Törvand-Tellmani Inglise Kolledzi lõpetamist põgenes Ilmar Laan Soome ja astus Soome armesse, kus võitles Karjala rindel. Hiljem liitus ta eesti rügement J.R. 200-ga. Sõja lõppedes tuli ta Rootsi.

Rootsis on Ilmar Laan koos abikaasa Leidaga loonud omale ilusa kodu Stockholmi-Spångas. Peres kasvab kaks tütart. Neil mõlematel on olnud indu ja huvi ning suurt armastust eesti rahvuslikes ettevõtetes kaasa töötamiseks, sama huvi on nad pärandanud oma lastele. Ilmar Laan töötab konsulendina arstimite alal ja abikaasa õpetajana Stockholm Algkoolis. Vanem tütar on alanud ülikooliteed.

Ilmar Laan on olnud Gävle Eesti Seltsi esimees, hiljem Hälsingborgi Eesti Ühingu juhatusliige ja palju aastaid J.R.200 Sõprusühingu esimees. Esinduse kuulub I. Laan 1959.a. peale ja on selles olnud E. Suurloteriji juhataja ja nüüd 3-dat perioodi Esinduse laekur. Lisaks neile on ta aktiivselt osa võtnud veel mitmete organisatsioonide töost.

Allakirjutanu on omal pikal, palju rahvaga kokkupuutuval eluteel kohanud hulga inimesi, kelledega kaasetöötamine on olnud meeldiv ja ülendav. Ilmar Laanega kaasatöötamine aga selge rööm ja aktiviseeriv. Ta armastab poliitilisi vaidlusi ja ideede jõulisi kokkupõrkeid ja ei unusta seejuures praktilisi lahendusi. Veendunud ideedes kuid seejuures hea kuulaja. Ta lähemate sõprade ringi kuuluvad ka poliitiliselt teisitimõtlejad. Aga üleköige hea kaasvõitleja ja efektiivne töömees, kellele Esindus võlgneb niipalju.

Ilmar Laan.

Kirjutades neid ridu aatekaaslase 50. sünnipäevaks täidab südant suur soojus, nakatav elurõõmus positiivne ellusuhtumine ja usk veenete kindlusse, mida Ilmar Laan on kaasatoonud igalepoole, kus ta tegudes ja vaimselt on kaasasolnud. Jõudu edaspidiseks!

LEO KARUPÄÄ

Esinduse esimees L. Karupää: SAMMUD VAJALIKUD VIISAMAKSU VASTU

Rootsi Eestlaste Esinduse uus esinõuskogu valis juhatuse esimeheks tagasi Leo Karupääli. Eesti Päevaleht esitas sel puhul temale küsimusi selle kohta, milliseks ta kavatseb jujundada Esinduse töö ja millistes ülesannetes ta isikiikult näeb esmaseid probleeme?

— On muidugi selge, et esinduse töö kujundajaks on juhatus, milline seekord koosneb kõigist rühmitustest. Isiklikult näen primaarse ülesandena eestlaskonna üldist huvide knitset Rootsis. Oleme ju rootsi kodunikena siinne vähemusrahvus. Statistika järele on meist veel ainult 1 300, kes ei ole võtnud siinset kodakondsust. Meil on vaja oma eesti ühiskonda, et tajuksime täit inimväärtust ja võrdõust.

— Ja millised on need primaarsed ülesanded lähemalt?

— Tuleb jälgida ja seisukohta võtta kõigis küsimustes, mis puudutavad meie eluliisi huve siin Rootsis, ja neid esitada ametsustustele. Kuid ühtlasi meie peame hoolitsema Rootsi avaliikluse ja riigivõimu ees, et meie lojaalsuses ei kaheldaks ja oma aktiivse osavõtuga ning kaasnelamisega Rootsi ühiskonna tööle ja arengule aitaksime kaasa omapoolse panusega. Püüdes luua kõiki eeliseid heade vahekordade ja usaldusliku vaimu loomiseks, millest arenevate arusaamade taustal minoriteetide küsimuses näeme väljakasvavat uut korraldust meie kultuurautonoomia vaimus kõikidele rahvusgruppidele Rootsis.

— Olete mitmel korral rõhutanud, et eesti ühiskonnas tuleb saavutada suurtes eesmärkides üksmeel. On see võimalik olukorras, kus eestlaskonna esindamisele pretendeerib ka teisi, kes Esinduse tööst osa ei võta?

— Meid juhib teadmine, et kõike edasiviivat, meie jõude koondavat ja laiemat üldsust teenivat tegevust tuleb aktiviseerida ühiskonnas esinevaid kildkonnahuvisid ja lõhesid elimineerides. Alati ei ole nii tähtis, kes teeb, kui et see tegevus on suunatud ühise asja kasuks ja mitte takistamiseks. Mul on tundmus,et eesti rahvusgrupi vaatlemine minoriteedina on muutunud nüüd üldiseks kõigis meie ringkondades. Meie ei saa enam välja minna, nagu varem, ainult oma eriseisundist poliitiliste põgenikena. Peame minema arenguga kaasa ja kasutama neid võimalusi, mis sellest tekivad. On oluline, et me asume siin ühisel platvormil, mis annab tugevust meie taotlustele riigivõimu juures.

— Majandusaruandest selgus ,et Esindusel on siin raskusi?

— Tuginedes eestlaskonna vabast tahtest antud toetusele ja mitte välissubventsioonidele, oleks muidugi loomulik, kui majandusliikult tugemuutunud eestlaskond tugevamalt toetaks ka rahvusliikku tegevust ja oma huvide kaitsmist. Kogemused on näidanud, et meie süsteem, mis tuginеb eestlaste endi toetustele, on elujõuline. Kui laekumised ei ole küllaldased, siis on selle põhjuseks lsiena selgitustöö puudumine meie ühiskonnas. Selgitus, milleks on vaja reeglipäraselt toetada Esinduse tööd.

— Valimistel oli üks lahti ka teistele ringkondadele osavõtuks ja kandidaatide esitamiseks. Kuidas olid resultaadid?

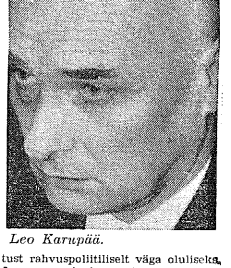
— Vahekorrad eelmise Esinduse tööperioodil teiste organisatsioonidega olid korrektsed ja saavutati üksmeelt ühistes aktsioonideks kui ka konkreetsete küsimuste lahendamiseks. Kuid meie soov, et ERN-ringkonnad suurema kaasatulekuga valimistele markeeriksid oma koostöötahet, täitus vaid osaliselt. Peale Liberaalse Erakonna, milline töötab põhimõtteliselt mõlemal pool, oli kandidaate ERN-ringkonnast vaid üksikuid. Kuid siiski: avatud ust aktsepteeriti ja areng viib kahtlemata parlamentaarse printsiibi läbiloömise poole meie ühiskonnas.

— Esindus on teatavasti Keskнõukogu kaudu kaasas eestlaste ülemaailmses koostöös. Kas on ette näha siin elavnemist?

— Kindlasti. Seda tingivad Kanadas 1972 a. toimuvate ülemaailmsete Eesti Päevade ettevalmistused, millised on Keskнõukogu algatuseks. Rootsis on selle algatuse Esindus edasi kannud ja saavutanud kõigi ringkondade kogunemise ülemaailmse kokkutuleku ümber. Pean seda ürituste venestamise vastaseks tegevuseks ja esiletõstmisega maailma avalikkuses. Sellest Esindusele primäärne ja kõike muud kodumaaga seoses olevaga kõrvalplaanile suruv ülesanne. Aldata kaasa venestamise pidurdamisele Eestis.

Edasi on vajalik sammude astumine kõrgete viisamaksude vastu. Kümned ja kümned kirjad kodumaalt onuksetele ja tuttavatele Rootsis annavad lootusetuse pildi uues olukorras. Sealsete võimaluste juures arvestatakse siiareiside peasegu katkemist. Põhjendatud andmeid esitades ma olen kindel, ei saa ka Rootsi valitsus äraöelda olukordadele tähelepanu juhtimisest, kui mitte otseselt siis vähemalt kaudselt.

Intervjueeris: JUHAN KOKLA

Leo Karupää.

Stockholmi kog. nõukogu ja juhatus

Esimesel Kristuse tulemise pühal valiti koguduse täiskogu koosolekul koguduse nõukogu eeseisvaks aastaks koosseisus: Kalle Aaslepp, Konrad Aaslepp, Helmut Aksberg, Ants Anderson, Peep Ernits, Udo Juuno, Helvi Klement, Eba Kohh, Indrek Martinson, Kristjan Meikop, Leini Mälk, Vello Mänd, Jüri Raid, Hans Saare, Ingrid Tarkpea. Asemikeks valiti: Erich Roots, Hugo Kolk, Erna Konno, Evert Tilt, Ago Lokko.

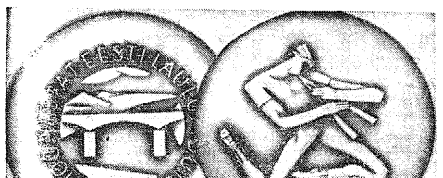
Koguduse nõukogu valis enda seast juhatuse: esimees H. Saare, abiesimees H. Klement, kirjatoimetaja A. Anderson, abikirjatoimetaja J. Raid, laekahoidja V. Mänd, abilaekahoidja I. Tarkpea. Revisjonikomisjoni valiti: H. Aksberg, P Ernits, E Kohh, I Martinson, L Mälk. Konsistoorium on kinnitanud valimised. Nõukogu seati ametisse Kristuse ilmumise pühal mille järele pühitseti armulaud.

Valimistest osavõtt oli võrdlemisi elav, elavam kui mõnelgi eelneval korral. Silma hakkab sealjuures, et koguduse täiskogu eelistas nooremad kandidaadid. Sellest tulenevalt on nii nõukogu kui ka juhatuse koosseis kiriku kohta suhteliselt noor: nõukogu keskmine vanus on 46,5 ja juhatuse keskmine vanus on 41,5 aastat.

Jää kadus purjetajail

AMSTERDAM (EPL) — Jääpurjetamise Euroopameistrivõistluste järele pidi samas, Amsterdami lähedal Purmerendis toimuma Hollandi lahtised esivõistlused m.h. eestlaste osavõtul. Kuid võistluste lõppedes ei olnud äkki enam jääd, sest ilma torm viis selle ära.

Läänesakslased kutsusid osavõtjaid kaasa Lääne-Saksamaale võistlema Steinhuderi järvele, mis asub 300 km kaugusel Amsterdamist. Kutse läks ka eestlastele E. Vooremaale, H. Leppikule, A. Vildele ja Ü. Asrenile, kellega oli Hollandis kaasas treener Maaja Imelik. Kuna need kuuluvad N. Liidu meeskonda, siis sõidu otsustamine jäi ametlike esindajate otsustada, kes muidugi pidid Moskvast küsima instruktsioone.

Hõbedast löödud juubeliraha esi- ja tagakülg.

Laulupidude juubeliraha

Eesti Kultuuri Koondise büroos on müügil Eesti laulupidude 100 a. juubelilaulupeo hõbedast mälestusraha. Mälestusraha on numismaatiline haruldus, see on kujur Ernst Jõesaare poolt maitsekalt kunstiliselt kavandatud ja õnnestunud tehniliselt väljatöötemiselt. Raha ühel poolel on kujutatud vilepuhuja, teisel on kirjutatud tekst "100 aastat Eesti laulupidu" ning stiiliseeritud Tartu Kivisilla kujutus, kuna esimene laulupidu toimus Tartus.

Mälestusraha hind on 50:-. Postiluvaga tellides 52:70, mis on suhteliselt odav, kuna Rootsis samaväärne väljatöötlemiselt Nobeli laureaatide mälestusraha hinnaks on 98:-, 56:- pronksist.

Mälestusraha saab tellida aadressil: Eesti Kultuuri Koondis, Regeringsg. 24 — II, 111 53 Stockholm.

Kirikuvalitsuse 1971-aasta maks

Konsistooriumi otsustas kirikukogu kirjaliku hääletamise tulemuste alusel kehtestada 1971 aasta maksuad, mida koguduseid peavad liikmete pealt maksma kirikuvalitsusele.

See maks on Austraalia kogudustel 50 senti. Kanadas ja USA-s 1 dollar, Rootsis 5 krooni ja Inglismaal 4 shillingit. Kirikukogu on ühtlasi kinnitanud konsistooriumi eelarve ja möödunud aasta majandusaruande.

EELK revisjonikomisjoni liikmeiks on valitud 1971. a.: esimeheks Konstantin Steinman ja liikmeiks Harri Härm ja Anette Uluots-Wernstedt. Kandidaatideks on: Paul Hinno ja Aksel Mark.

Kirikukogu hääletamisest võttis osa 35 kirikukogu liiget. Neist häältelasid konsistooriumi ettepanekute poolt 35 liiget, kusjuures kahe liikme poolt tehti osalised muudatusettepanekud konsistooriumi ettepanekuku osas, mis võeti konsistooriumi poolt teatavaks.

● Kansas Citys USA-s tähistas 70-ndat sünnipäeva elektri jõujaamade pianeerija ja leidur Karl Puidak.

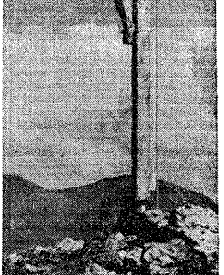
A. Viisimaa tutvustab KANNATUSMÄNGE

Reedel, 12. veebr. kl 18 Kultuurikoondise ja EELK Stokholmi koguduse korraldusel Aarne Viisimaa ettekanne Oberammergau Kannatusmängudest valgusplitidega Jakobi kiriku koguduse ruumides. Ajaloolise ülevaade, 18 elavat pilti Vana Testamendi alusel võrdlusena. Kannatusmängud — solistide, koori ja orkestri osavõtul (helilindilt ühes valgusplitidega).

Aarne Viisimaa külastas Kannatusmänge möödunud aastal, mil neid korraldati 36-ndat korda. Ta jutustab Kannatusmängude ajaloost. Nendega alustati juba aastal 1634 Baieris, kui suure katku ajal suri palju elanikke Oberammergau külas. Katkust pääsenud mungad töötasid siis tänutähtsis iga kümne aasta järele korraldada Kristuse Kannatusmängud. Nii on see kestnud põlvest-põlve. Esimesed Kannatusmängud olid ainult kohapealse üritusе iseloomuga. Alles aastal 1850 saavutasid need maailmakuulsuse. Möödunud aastal kestsid need 18. maist kuni 30. septembrini ja külalisi oli kõigist maailma osadest, kokku üle poole miljoni inimese. Aja jooksul on see saanud suurettevõtteks ja on ehitatud teatriesaal, mis mahutab 6500 inimest.

Kannatusmängude tegelaste arv on 900 ja kõik kohaliku küla elanikud. Kuigi nad on lihtkäsitöölised, on nende laulu ja muusika harrastus kõrgel tasemel.

Paljud saabuvad alguses kohale skeptilistena, et külastada seda kui üht igamenuk kommet, kuid lahkuvad vaikselt ja sügavalt mõttes — nende elamuste tagajärjel, mida pakuvad Oberammergau Kannatusmängud, lõpetab Aarne Viisimaa.

Krutsifiks oberammergaus, kus kannatusmängude lavastamine on igivana traditsioon ja millest saadud elamusi Aarne Viisimaa reedel kl. 18. vahendab Jakobi koguduse ruumes.

● Birminghami eeslinnas Hollywoodis Inglismaal keelustas üks klubi edaspidi sissepääsu pensionäridele, kuna on leitud, et vanemad nimesed muutuvad purjus olekus riiskeks ja rikuvad korda. Otsus tehti pärast seda kui pensionäride koosviibimine muutus lõõminguks ja klubi juhatajal tuli korra taastamiseks politsei kohale kutsuda.

Tammsaare "Raha-auk" põhineb sügavamal ajalootraditsioonil

Kirjandusteadlase Herbert Salu tõhus kogumik "Kauged rannad ja oma saar" ("Vaba Eesti" 1970) on Helmi Elleri poolt juba tervikuna arutlemist leidnud ("E. Päevaleht", 11.12.1970). Siinkohal lubatagu esile tõsta vaid üht erimomenti S. kogumikust, ta jutustuse "Piirsalu" teemadel. See oleks "raha-augu", õigem: "raha-aukude" otsimise motiiv Piirsalu avarailt aladelt ühe kohaliku rahva poolt "nõdrameelseks" peetud taluniku Paisu-Kustase poolt. Nagu Salu jutustusest selgub, on too Kustas olnud algkujuks A.H. Tammsaare 'Llivamäe Martile' selle 1937 trükist ilmunud juhtutustes "Raha-auk".

Toensöliselt on A.H. Tammsaare jutustuse aluseks olnud sügavam (ajalooline) 'peidetud aarete" otsimise traditsioon. Nimelt on kord, kauges minevikus, rohkem kui 400 aastat tagasi, tolles Piirsalu maakolkas, muistse Ridala piirisopis vastu Rääveli-Harjut tõeliselt olnud jõukas ja "suur aeg" koos suhtelise vabaduse ning omakultuuriliste harrastuste jätkumisega.

Õnnekombel on tolle 'suure ajastu' kohta Piirsalus säilinud üks ajalooline dokument: käsikiimmendiks aastat pärast Tammsaare "Raha-augu" ilmumist publiteeritud (1928) "Vanim Läänemaa (Wieki) vakuraamat 1518—44". Tolle vakuraamatu järgi (fol. 86—88) koosnes "Väike Kalju" ehk Calgen minor" vakuringkonda arvatud Piirsalu ehk "Piirsal villa" erandlikuma kogu Läänemaa riiskoplike alade kohta vaid vabatalupoegadest ("liveri"), kes erineva suurusega aastamaksu ('vabadusraha') vastu olid vabastatud kas kõigist või osast talupoeglikest kohustest ja koormusist ("liber ab omni onere rusticali, decima et laboure etc.) piiskopliku maahärra kasuks. Neid vabu on ajastu alguses tervelt 16, kelledele vakuraamatu 26-aastase kestvuse vältel lisandub arvatavasti suguluse alusel veel kolm. Samuti ajal leidub Piirsalu piirkonnas veel tervelt kolm, osaliselt vaba mõisnik, Muidugi ei asunud nood Piirsalu vabad kõik keskuses, hiljemini Piirsalu asunduse kohal, sealvõi asunud olla vaid paar-kolm talu eeslikku ameenikku, nagu kümnik (decimator) Mattis ja "eerdaja" (ülksjalgade korratöö ülevaatajad?) Iaño, koos mõnede (4—5) üksikmõisadega (unipedes).

Ülejäänud vabatalupojad asusid tõelisele 'mõisnikena' koos oma endiste ortodest-üksjalgadega 3—9 kolmeeestlases poolsõõris selle asustuskeskuse ümber sügavais metsades ja soode põlluribadel. Taoliselt võib noist mõisnikest jälgida hilisemate külade teket: 1518. a-l mainitud "Lutke Szover" ja "Peto Szover" asemele on tekkinud Soovere küla, "Hannoke Ottimetze" asemele Otimetsa küla, "Kuviecke (Kuivjõe) Anders molleri (möldri)" ja "Kuvyecke Nano" asemele Kuje ja Kujemõisakülad, piirkonna teise möldri "Terveste Mattise" asemele (arvatavasti nimekuju moondumisest) Turvaste küla, vabatalupoja "Iachna" asemele Jaakna küla, "Virialeppe Ianuse" asemele arvatavasti Lepistu, resp. Lepaste küla, "Peter Mekesse" asemele arvatavasti Kaldamäe küla, "Henno Micko" ja "Mick Hannopoik Hannuse" asemele Mike küla jne. Osa noist tiisvabadest on arvatavasti muistse Ridala "maa" (kitsamas mõttes) paremate ja vanemate järglased, kes asunud siia tulunduslikult soodsasse Piirsalu metsistusse (Haapsalu Padise kloosteri kui ka Vihterpalu jõelaht soodsas, 12—30 km. kauguses).

Piirsalu vabade ja möldrite aastamaks kõigub 2—7 Riia marga vahel ning arvestades nende mõisade väiksusega, keskmiselt vaid 1 adramaa (uncus), tuleb seda pidada tõlesti normaalseks, erisoodustusega vahest vaid paikkonna isolerituse mitte aga vaeuse pärast. Kogu piirkonna vabadusemaksete summa ulatub ajastu lõpul (1544) ligemale 100 Riiamargani, mis kümniku käitte koondununa moodustas juba kenakese kapitali, koosnevana muiduqi paljudest (tuhandeist) väikemüntidest: killinguist ja veeringuist. Sellele lisandusid muidugi veel üksikute agaramate äritsejate-vabameeste ja möldrite orakseead. Seetõttu võib arvata, et muistse piiskopliku "vabadusjaetu" lõpul a-l 1565, mil siia hakkasid ulatuma veneleste-tatarlaste rüüsteretked, oli Piirsalu keskkond hõbeda, raha ja ehteasjade poolest üks jõukamaid Läänemaal. Noid varandusi ei suudetud kiirustaval elupäästmisepõgenemisel kõiki kaasa võtta vaid suur osa neist peideti soomiilkkisse või kaevate metsarägastikes mulla alla. Taoliste peidetud varanduste täpse asukoha kohta säilis sageli vaid ebamäärseid ja udusid teateid: hakati uskuma, et kindlaimaks tõendiks on virvatuled ning muud müstilised märgid. Eks too virvatuledetraditsioon võis siin isoleeritud paikkonnas püsida visamalt ning avaldus üksikute säilinud Piirsalu maavabade järglaste juures teravamal, aktsioonenõudval kujul. Taoliste põlisvabade järglaste hulka viis kuulunud olla ka A.H. Taamsaare Liivamäe Mart, aliaz Paisu Kustas (mölder?), kelle kaevamiste jälgi peidetud aarete järgi H. Salu viis jälgida isiklikul külastusel veel 1943.

Eks ole ju teoline virvatulede-traditsioon tiitatval kujul osutunud õigeks ühes teises Lääne-Eesti maavabade keskuses — muistses Korbes — ühe hiigelasiku juhuleiu läbi 1938 ("E. Päevaleht", 22.10.1969 etc.). Ka Korbes olid kohalikud talunikud sajandite vältel otsinud neid 1560/61. aastail venelaste-asiaatide rüüstamiste eest peidetud hiigelvarandusi. A.H. Tammsaare oli 1907 arvatavasti rahvamälestuste-virvenduse kaudu teadlik Piirsalu "suurest" ja jõukast ajast 16. sajandi algul, kuigu täpsemad teated sellest mainitud vakuraamatuna (Rootsi Riigiarhiivis) avaldati alles rohkem kui 20 aastat hiljem. Arhiiviurimuste teostamine võib teinekord kohaliku rahvatraditsiooni ürikulise süvendamise ja õigema arusaamise saavutamiseks, nii ilukirjanduses kui ka mälestuskirjutisis osutuda igati vajalikuks, tasuvaks ja tänuväärseks.

ILMAR ARENS

Kanada-auhind S. Ekbaumile?

NEW YORK (EPL) — Vaba Eesti Sõna kuulmist mööda olevat üheks Kanada eesti kultuuriauhinna tõsisemaks kandidaadiks kirjanik Salme Ekbaumi oma romaaniga "Kistitants", mis on dokumentaarroman sündmustest Rudolf Sirge kõmutekitanud külastusest Torontose.

Olevat ettevalmistusel ka kirjanduslik kohus, mis aga Toronto pinevates oludes võib pahandusi tuua, sest juba romaan ise on üles künnud palju vanu, juba ununenud haavu.

Üks raamatus esinevaist inimestest on leidnud koguni, et raamatus esinevad dokumendid ei vasta tõele ja kavatsevat alustada nõudeprotsessi autori vastu. Küsimus on, kas sellest siiski asja saab.

● Long Islandil Oceanside'is New Yorgi osariigis tähistas 80-aastat sünnipäeva Rosalie Liivak, n-na Palu, pärit Tartumaalt Kirepist. Tema mees, Johannes Kirep teenis iseseisvuse ajal viimati kriminaalpolitsei komissarina Kuressaares. Vaatamata kõrgele vanusele töötab pr. Liivak tänaseni, selletades, et ta ilma tööta elada ei oska.

VENE laevastik harjutas DOONAUL

(VES) — Kui aprillis 1970 Nõukogude Liit korraldas üheaegselt kõiki maailmamereosid haaravad sõjalaevastiku manöövrid enam kui 500 sõjalaeva osavõtul, siis vaba maailma tähelepanu fookuses seisid peamiselt Läänemeri, Atlandi ookean, India ookean ja Vahemeri. Kahe silma vahele jäid aga Nõukogude Liidu sõjalaevad Doonaul, kus manöövrid kestsid ligikaudu 6 nädalat.

Manöövrite sihiks oli Doonau voolusängi ja kõigi Doonau sadamate tundmaõppimine. Sellel otstarbel "külastasid" vene sõjalaevad isegi Viini sadamat — vastamata sellele, et Moskvas kõneldakse eriti rõhutatult Austria neutraalsusest.

Vene Doonau sõjalaevastiku ülemjuhatajaks on viitseadmiral Pahaltshuk. Laevastiku kodusadama ja peamise bensiina esineb Doonau suudmes paiknev Ismailia, mis kuni aastani 1945 kuulus Rumeeniale. Teise baasina, mis täidab nn. varustusbaasi ülesandeid, kasutab N. Vene Doonau laevastik Rumeeniale kuuluvat Sulina sadamat.

Oma militäär-operatsioonide osas allub Doonau laevastik Musta mere laevastikule. Aastail 1957—1966 teostati ka Doonau laevastiku modernniseerimine. Enneköike võeti siis kasutusele uued soomus-mootorpaadid.

Üldse koosneb Doonau sõjalaevastik praegu 15 raskest kahurpaadist, 30 kahurväe kutrist ja umbes 40 miitmesugusest miinilaevast. Neile lisandub veel rohke hulk abi- ja varustuslaevu. Köik need on 120-tonnised BK-2- ja BK-3-klassi kuuluvad sõjalaevad, millede kiirus 20 —22 sõlme ja millede relvastuseks üks pardakahur (100 mm) ja neli Flamk-süsteemi kuuluvat kaksikkahurit (37 mm).

Soomus-mootorpaadid kuuluvad BKL-4- ja BKL-5-klassi. Nad köik on 60 tonni rasked ja nende kiirus on 28—30 sõlme. Kõigi soomus-mootorpaatide relvastuseks on kaks haubisat (122 mm) ja kuus raskekuulipildujat. Ka on nende kasutada raadioside- ja radarseadmed. Lisaks kuuluvad Doonau laevastiku koosseisu võitlusujuate üksused.

II maailmasõja ajal oli Vene laevastiku peamine ülesanne laevasõidu kindlustamine Doonaul, miinide panek ja nende kõrvaldamine, samuti ka transportlaevade saatmine ja valveteenistus. Nüüd on kavas ka selle laevastiku kasutamine agressioonikss.

Seda kinnitas ka Tshehhoslovakkia okupeerimine. Siis koondati köik N. Vene Doonau laevastiku üksused Raabi, Komorni ja Pressburgi sildade lähedusse julgestama vene vägede üleminekut Doonaust.

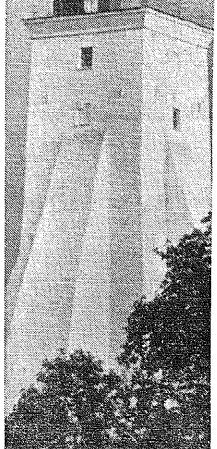
Sama ülesannet täitis augustis 1968 ka Ungari Doonau sõjalaevastik, millе koosseisu kuulub 140 tonni raske patrull-laev "Baja" (relvastuseks kaks 70-mm-list kahurit ja kaks raskekuulipildujat), miinilaev "Badacsony", 12 soomus-miinipaati ja varustuslaev "Csobana". Rumeenia ja Tshehhoslovakkia Doonau laevastikud likvideeriti 1945. a. Nüüd on nende riikide kasutada "Doonaul ainult kerged soomus-kiirpaadid, mis täidavad piirivalve-teenistuse ülesandeid.

N. Vene Doonau laevastiku ülemjuhatuse komandolaevana esineb Donaul jahtlaev POK-9 ja stanbilaevana varustuslaev PS-10

Kõpu Paks ja teised EESTI TULETORNID

Eesti rannikule omapärase ilme annavad mere taustal kerkivad tuletornid ehk majakad. Need on nn. meresilmad, mis näitavad teed laevadele. Neid ehitati juba iidsel ajal. Nääteks kuuluvad seitsme maailmaime hulka ka kaks majakat — Rhodose koloss JA Aleksandia tuletorn. Eesti esimeseks tuletorniks on Hiiumaal asuv Kõpu tuletorn, mis valmis 1538. aastal. Selle ehitamist taotles Hansa Liit küll juba 1480. aastal, kuid loa ehitamiseks andis Saare-Lääne piiskop siiski alles aastal 1565. Tuletorn, mis neljatahuline, ehitati siis Andruse mäele. Oma praeguse kuju sai Kõpu tuletorn aastal 1845. Rahvasus on seda nimetatud "Kõpu Paksuks".

Kõpu tuletorni alumine osa ehitati tahumata raudkividest, ülemine osa aga paekividest. Alt 8,25 m laiusi küngi toetavad kuni juurdeehituse kohani kolmnurksed väljaehitused. Esmakordselt saadi lõke süüdata juba aastal 1531. Lõkke süütamiseks oli torni tipus paeplaatidest sile põrand. Tuld tehti aastas kokku kuue kuu kestel, pimedatel öödel. Selle aja jooksul põletati 1000 süida puid. Torni kõrgus (mõõdetuna maapinnast) on praegu 37 meetrit, kõrgus merepinnast aga 103,5 meetrit. Tuletorni valgussende lõhestab õõsel pimeduse iga 4 sekundi järel ja see valgusvihk on nähtav 26 meremiili kaugusele. Seega on Kõpu tuletorn üks tugevamaid Hiiumaa rannikul.

Kõpu tuletorn, rahvasuus nimetatud "Kõpu Paksuks", oli esimene tuletorn Eestis.

Vanuselt järgmine tuletorn on Saaremaal asuv Sõrve tuletorn, mis valmis 1645. aastal. Praegune raudbetoonist tuletorn Sõrve säärel on neljas sellel asukohal. See valmis alles 1960. aastal. Pikem eluiga oli 1970. aastal ehitatud neljatahulisel kivist tuletornil, mis hävis 1944. aasta sügisel.

Vanuselt kolmas tuletorn Eestis on Ruhnu tuletorn, mis valmis 1646. aastal. Ruhnu praegune metallist tuletorn püstitati 1877. aastal saare keskel asuvale liiteseljakule — Prantsusmaal Le Havre'is 1875. aastal valmistatud osadest. Enam kui 200 aastat oli selle eelkäijaks 79 jala kõrgune kaheksatahuline tüvipüramiidi kujuline puust tuletorn. Selline pikk puuehituse iga on Ruhnus tavaline, sest esimese tuletorni kasvaegne, 1644. aastal ehitatud Ruhnu puukirik seisab veel praegugi küla serval ja üha vanima taluehitisena säilib saarel Korsi talu elurehi, mis pärineb aastast 1651.

Tuletornide ehitamine hoogustus Eestis 18. sajandil. Nii esinevad 1757. aastast pärineva "Balti mere atlase" kaartidel Kõpu, Sõrve ja Ruhnu tuletornide kõrval juba Kokskäri (praegune Keri) ja Seiskari tuletorn. Need olid nn. alalise valvega tuletornid. Kuid esines ka rida kas kivist või puust majakaid, mida kasutati ajutiselt (ilma alalist valvet pidamata). Sarnased tuletornid asusid Ekholmi (Mohni) saarel ning Suurupi ja Pakerorti (Pakri) neemel.

Pöörde tuletornide arengusse tõi aasta 1803, millal Keri tuletorn varustati valgustusseadmetega. Siis ehitati nn. Keri kivitahulise 80 jala kõrgune puust torn ja sellele kaheksatahuline latern õlilampide ja vaskreflektoritega.

Aastaks 1820 jõuti ümber ehitada kõik Soome ja Riia lahe vanad tuletornid ning rajada 19 uut. Neist olid 13 kivist ja 6 puidust tuletornid. Uutest tuletorniteist tähtsamad olid Osmussaare (1804), Mohni (1806), Tallinna (1806), Narva-Jõesuu (1808), Parki (1809) ja Vilsandi (1809) tuletornid. Neist tuletornidest säilib veel Kadrioru pargi ääres Lasnamäe veerul paiknev Tallinna põhjapoolne sihttuletorn. Selle peamiseks — Tallinna lõunapoolne tuletorn — püstitati 1835. aastal. Et see torn oli puidust, siis ehitati aastal 1895 ta asemele praegune 40 m kõrgune kivist tuletorn. Oma algsel kujul säilib ka Vilsandi 37 m kõrgune kivist tuletorn. Lisaks püstitati Pakri neeme kõrgele paepangala 1889. aastal meie randade kõrgeim — 52,3 m kõrgune kivist tuletorn.

Aastal 1858. jõudis Eestisse uue leiutisena dioptriline valgutusaparaat. Esimesena sai selle Keri tuletorn. Uue aparaadi kasutamiseks teostati ka torni ümberehitamine. Nimelt ehitati siis vanale koonilisele kivilusele puittuletorni asemele praeguseni kasutusel olev malmist tuletuletorn.

Praegu Eesti vanimaks puidust tuletorniks on Suurupi alumine tuletorn, mis valmis 1859. aastal. Ka pärinevad XIX sajandist veel Käsmu (1892) ja Kunda (1896) puidust tuletornid.

Metalltuletornidest esimene ehitati Eestis 1857. aastal Viirelaiule. Sellele järgnesid siis sama süsteemi tuletornidest Vormsi (1864), Kihnu (1865), Vaindloo (1871) ja ligi 43 m kõrgune Tahkuna (1875) tuletorn, mis suurim sellist tüüpi tuletornidest. Nende tuletornide ehitamisel kasutati peamiselt malmplaate. Nende puudusena oli väike soojapidavus ja roostetamine merevee ning ilmastiku mõjul.

Malmist tuletornide asemele astusid hiljem terasmajakad. Harilikult on need profiilterasest mitmesuguse kujuga sörestikud. Neist sörestik-tuletornidest on Eesti vetes vanim Ristna tuletorn, mis valmis 1874. aastal. Ristnale järgnesid Aegna tulepaak (1879) ja Põhja-Uhti saare terassörestik-tulepaak (1893). Ristna tuletorn on terassilinder, milles asub keerdtrepp. Ümber silindri oli 8 profiilterasest sörestik-kontraforssi tuleruumi kandmiseks. I Maailmasõja ajal torn osaliselt purustati. Aastal 1920 kaeti see betoonkestaga ning nii peetakse teda nüüd raudbetoontorniks, millele vana sörestik on armatuuriks.

Üldse algas raudbetoonist tuletornide ehitamine meie ranariikluse aastail. Esimesed nendest tuletornidest on Virtsu ja Kübassaare majakad, mis valmisid 1924. aastal.

Tuletornide ehitamist organiseeris siis Mereasjanduse Peavalitsus. Hiljem oli see Veeteede Valitsuse ülesanne. Üldse oli 1919. aastal Eestis kokku 63 valgustavat seadist-tuletorni, tulelaeva ja tulepoid. Aastal 1939 oli neid kokku juba 140, neist 117 tuletorni, 3 tulelaeva ja 20 tulepoid.

Viimase sõja ajal hävis osa tuletorne. Täielikult purustati vanad kivist tuletornid Sõrves, Osmussaarel, Naissaarel, Narva-Jõesuus ja kirik-tuletorn Ansekülas. Nüüd olevat neid asendavad uued raudbetoonist tuletornid ehitatud Sõrve säärele, Osmussaarele, Naissaarele, Narva-Jõesuhu ja Orjaku sadama sissesõiduliinile Kassaares. Kokku ulatuvat Eesti rannas valgustavate meremärkide arv juba vähe üle 200.

LTE.

Meditsiiniõde maalib Södertäljes loodust

Trollhättanis toimus möödunud aasta lõpul Erika Rossmanni kunstinäitus, mis sai Rootsi ajakirjanduses hea kriitika osaliseks. Kunstnik on suur looduse armastaja, mistõttu on ta ka suutnud oma maalinguis looduse tõepärasuse jäädvustada. Rootsi kriitika nimetab Erika Rossmanni loodusiiürikuks suures formaadis ja lisab, et ta oskab osavasti ja kindla käega atmosfääri ja ruumi edasi anda, evides seejuures suurt kunstitaju ja — võimet oma muidu nii tagasihoidliku hoiaku juures.

Erika Rossmann elab Södertäljes. Tema mugavas kodus pälvib erilist tähelepanu maalinguterikas ateljee. Seal on akvarell-, õli- ja pastellmaalinguid. Nende autor on reisinud palju — Prantsusmaal, Norras ja mujal, et leida uusi inspiratsiooni-allikaid. Maalikunstiga tegeles ta juba kodumaal. Rootsis on ta oma kunstiõpinguid täiendanud kuulsate saksa, taani, norra ja ka rootsi kunstnike juures.

Kodumaal töötas E. Rossmann Tartu ülikooli haavakliinikus operatsiooni-õena. Ta jatkas samal tööalal ka Rootsis. Kodumaal oli ta tuntud haiglaõena, kelle op.-saali sisustus oli eeskujulikult korraldatud; kohandatud vastavalt arstidele kui ka endale. Ta oli nimelt Berliinis ja Pariisis külastanud kirurgilisi haiglaid ja sealsete eeskujul siis ka oma op.-saali sisustust täiendanud.

Paljud rootsi arstid tunnevad Erika Rossmanni head operatsioonitehnikat, mistõttu tal tuleb ikka veel õena töötada, kuigi ta sooviks oma aja ainult maalimisele pühendada.

E. O.

Erika Rossmann.

● **Västervikis lauldati Leif Wretman ja Kristina Merilo.**

Aarand Roos: Tahaks et eestluse idee haaraks kõiki noori

Aastal 1964 kerkis eesti kirjandusparnassile uus nimi — Aarand Roos, 24-aastane Stockholmi eesti gümnaasiumi abiturient. Tema esiktees "Lehmatapja", mis on ületi on jutustus või ülgemini kriminaalromaani paroodia, äratas tähelepanu eriti oma zhanriga: see oli midagi esmakordset, raskesti kirjanduslikult platseeritavat. Ivar Grünthal nimetas seda kogumi "esimeseks eesti popromaaniks". Mida üitleb Aarand Roos, nüüd juba 29 ja ülikooli värskelt soomeugri keeleteadlasena lõpetanud, ise Grünthali epiteedi kohta?

— Pean seda ekslikuks. Kui rääkida esimesest eesti popromaanist, siis langeb see au pigem Enn Nõule tetа 1968. aastal ilmunud romaani "Pidulik marss" puhul. Tegelikult tahtsin ise noorena kirjutada midagi noortele, kuigi paraku kukkusin sisse — see osutus raskestiseeditavaks noortele. Võibolla selle pärast, et mu teos oli keeleliselt üsnagi komplitseeritud. Nii kujunes tegelikult, et mu "Lehmatapja" sobis enim keskeale lähenevaile noortele, kes on küpsemad ja kelle keel kirjanduse lugemisega on täienenud.

— 1968 ilmus Sinu teine raamat "Tallermaa"...

— See oli juba märgatavalt erinev. "Tallermaa" on segu kõikidest kirjanduslijikidest — jutustusest, reisikirjeldusest, kuuldemängust ja huulest. Minu missiooniks oli travesteerida Rousseau sõnu: "Loodus loodusse pärait". Inimesed on kahjuks teinud looduse endale kaubamajaks, kus lõigatakse sageli väga kahelda-va eetikaga profiiti. Mina tahaksin, et mitte ainult inimesel, vaid just loodusel eneselgi oleks hea. Oli ju loodus enne inimest, kes on looduses vaid turist, külaline...

— Seda raamatut on nimetatud sõjakaks. On ta seda ka Sinu arvates?

— Küll ta seda omal viisil on. Poest on ainulke, kes mõistab loodust. Kui inimene loodusele alla jääb, siis tunneb ta sellest heameelt...

— Andsid koolilõpulasena Lundis välja ajakirja "Silmapiir", noortefoorumit "Vaatevinkel" ja Stockholmi gümnaasiumipõlves klassikaaslaste huulekogu "Kraaksatus". Oled niiöelda olnud ühiskondliluit angazheeritud juba naast-madalast?

— Olen olnud alati sügavalt huvatud eestluse ideest ja tahaksin meeleldi, et see haaraks kõiki eesti noori. Püüan neid aktiivsusega nakatada. Luua eestlusele järelkasvu kõikidel aladel, eeskätt kultuuri põllul... Olen eestlur — sõna olen ise loonud.

— Nii siis tunned nagu vajadust eestluse misjoniks, misjoniks nende hulgas, kes vööras miljöös võiksid kaduda?

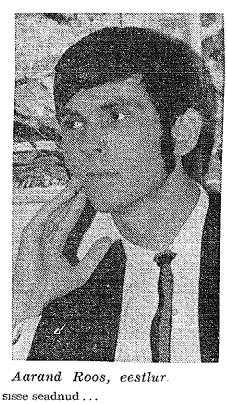
— Nii ma seda tunnen. Tööpõld on aga väga suur ja sellisel põllul näeb külvaja harva ise lõikust... Aga küllap seegi tuleb. Huvi noorte hulgas eestluse ja eesti kultuuri vastu ei ole mingil viisil vaibunud. Noorte üritused toovad kokku palju rahvast. Mõnikord rohkem kui suudetakse tehniliselt vastu võtta.

— Sinuit ilmus hiljuti luuletuskogu "Oma koli, oma voli", ka see ühiskondliku missiooniga. Mis on seal Su eesmärkis?

— Arvustan eestlust, tänapäeva eestluse eluavaldusi, mentaliteeti ja tendentse. Näeksin sügavamat aatelisust, astelisuse ja ideelisuse rakendamist, eriti vendluse mõttes. Eestlus on meie ühine vara, mitte igaühe "oma koli"...

— Lõpetasid Lundis ülikooli soomeugri keelte alal prof. Julius Mägiste õpilasena. Mida kavatsed edasi?

— Mu esialgseks leivatööks on olnud koolmeistri amet. Õpetasin nimelt Stockholmis täiskasvanud rootsi mustlaste koolis, kus õppetöö käib rootsi ja soome keeles, vastavalt sellele, kust õpilased on tulnud. See on ajutine kool. Nende lapsed on tavalistes koolides ja ametivõimud arvestavad, et mustlaste analfabetism on likvideeritud nelja aasta pärast. Mina isiklikult kavatsen aga jätkata õpinguid keeleteaduses, eeskätt võrdleva keeleteaduse alal kuni doktoritaseni. Selle tõttu katkestasin oma õpetajaametі, et siirduda stipendiaadina edasi õppima Helsingi ülikooli. Olen nüüd juba Helsingis end sisse seadnud...

Aarand Roos, eestlur

— Ja kirjanduslikult?

— Jätkan jonni ja kirjutan edasi eesti keeles, kuigi mõni soovitab seda teha rootsi keeles. Mul on praegu käsil novellikogu "Eestlus läbi aegade" — teatud ebarealistlik minavormis memuaarikogu.

Intervjuneris:
JUHAN KOKLA

Kanada-auhind 24. veebruaril

TORONTO (EPL) — Kanada Eestlaste Kultuurifondi 1970. a. laureaadid selguvad 24. veebruaril. Sel puhul toimub Tartu College'i ruumides Eesti Kultuurikogu Kanadas korraldusel kultuuriauhindade pidulik väljakuulutamine ja laureaatidele üleandmine vastaval kontsertaktusel.

Kultuurifondi statuudi põhjal on auhindade väljakuulutamine ette nähtud Eesti Vabariigi aastapäeva puhul. Seda kavatseti teha 28. veebr. toimuval vabariigi aastapäeva-aktusel, kuid Kultuurikogust mitte olenevail põhjuseil ei ole see teostatav. Sellepärast otsustaski Eesti Kultuurikogu Kanadas omal viimasel juhatuse koosolekul auhindade väljakuulutamise teostada 24. veebruaril, täpsalt vabariigi aastapäeval.

Esmakordselt jagamisele tulevate kultuuriauhindade puhul toimuval pidulikul kokkutulekul on kavalises osas ette nähtud kohalikkude muusika- ja kultuuriinimeste esinemine, kuna sündmuskohase peokõne pidajaks on kutsutud üks väljapaistev kultuuritegelane väljastpoolt Torontot.

Kanada Eestlaste Kultuurifondi toimkond, mis kutsuti ellu möödunud sügisel Eesti Kultuurikogu Kanadas juures, on ühekasliikmeline. Selle koosseisu kuuluvad esimehena K. Eerme ja liikmetena Ü. Kareda, Stella Kerson, dr. A. Kurlents, Abel Lee, Ellen Hertens, Hannes Oja, Aleks, Peepre ja Lydia Vohu-Viksten, kuna EKK esindajaks on toimkonnas J. Olevat.

Mis puutub kultuuriauhindade suurusse, siis oleneb see kapitali leukumisest. Selle kogumine on praegu käigus. Senine summaõe laekumine niihästi ettevõtetelt, organisatsioonidelt kui ka üksikisikutelt on olnud rahuldav.

PRANTSLASED EESTI KEELT ÕPPIMAS

PARIIS (VES) — Vist vähe on neid, kes teavad, et Pariisis on üsna piiratud ega võimalik ainult eesti keele õppimine ja et see võimalik on praegugi, nimelt pärast ülikoolide reformi Pariisi ülikool III nime kandivas, endises keelte koolis, mis tegelikult on Sorbonai ülikool. Õpetajaks lektoriks on seal praegu fil. kand. Vahur Linnuste. Õpetus piiratud arvu üliõpilastega, kes kvalifikatsiooni huvitatud ja kes õppinud juba mitmeid keeli, käib kolmes eriastmes.

Õppijate teoreetiline tase on V. Linnuste seletusil kõrge. Ja kuna eesti keele õppimisel Pariisis ei ole praktilisi motiive, siis tuleb seda lugeda õppijate hobby hulka. Mööduvad 1969/70. aastal oli õppijaid näiteks kuus. Tänavune õppeaasta alustas tööga oktoobri lõpul.

Vahur Linnuste alustas töid õppejõuna Pariisis eesti keele alal juba 10 aastat tagasi soome-ugri keelte õppetooli juures. Ta ise on lõpetanud Stockholmi ülikooli ühiskonnateaduste alal fil. kand. kraadiga, mille järele õpis Vaba Euroopa komitee stipendiaadine Pariisis, Sorbonni ülikoolis ühe tuntuma prantsuse sotsioloogi Raymond D'Aron'i juures sotsioloogiat, jäädeski hiljem Pariisi eesti keelt õpetama.

Eesti keele õpetamine Pariisi toimus Ecole Nationale des Languages Orientales juures ja ulatub oma algusega tagasi 1930-ndatesse aastatesse.

Et seda õpetama hakati, selles on teeneid prof. Aleksander Aspelil ja Walter Nillusel ning Boris Wildel (†). Prof. A. Aspel, asunud õppejõuks, hoolitses eesti keele õpetamise eest Pariisis ka USA-st.

Osa aega saadi eesti keelt Pariisis õppida lühemaajaliste kursuste kaudu. Kuid alates 1960. a. on õppimisvõimalused olnud permanentsed. Õpetamine toimus hinnatud lingvisti prof. Aurelien Sauvageot' patronaazhi, all, haarates eesti, soome ja ungari keelt. Kuusjuures eesti keele õpetamine on V. Linnuste ülesandeeks Kaks viimast aastat allub eesti keele kursus engergilise prof. Jean-Luc Moreau'le.

Eesti keele lektoraadi tundide arv ülikoolis on võrdlemisi piiratud. Käesolevast aastast alates käsitatakse kursusel esmakordselt keeleõpetuse kõrval ka eesti kirjandust, kusjuures kirjandusala kursus on kokku 40-tunniline.

V. Linnuste märkis, et eesti keelt õppijad on kõik prantslased, ja väga sihipaatsed üliõpilased. Nad on õpingute tõttu ka huvitatud eestlasist, mispärast eriti teretulnud nähtieks, on kui Pariisi- külastavad eestlasist üliõpilased nendega kontakti võtaks.

Seda on võimalik teha V. Linnuste kaudu. kasutades aadressi: Institut des Etudes Finno-Ougriennes, 11 rue de la Sorbonne.

Instituut asub otse Sorbonne'i ülikooli peahoone vastas. Tuleb tulla III majakorrale, kus uksel on sellekohane silt ja soome, ungari ning eesti rahvusvärvid.

V. Linnuste märkis veel, et mitmed endised eesti keelt õppinud üliõpilased on jatkanud oma eesti keele alaseid harrastusi. Ühel neist on valminud rida tõlkeid eesti kirjandusest prantsuse keelde, muu hulgas ka F. Tuglase loomingust.

V. Linnuste on ise rahul oma õpetamistööga. Õige mitmed õpilased on näidanud häid edusamme.

Eesti keele grammatika õpetamiseks prantslastele on ta välja töötanud isikliku meetodi, mis näib hiid tulemusi andvat. See erineb dr. F. Olmase meetodist.

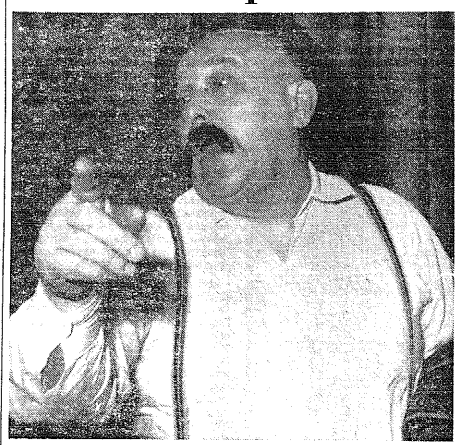
Eelnes on sõnavaraline, osa katsutud siduda grammatikaga kusjuures on püütud märkida ka sõnad, mis ühtimoodi rakendatavad. Teatavat rahuldust V. Linnustele kui õpetajale on pakkunud ka õpetamise teoreetiline külje väljatöötamine. Õpilased on näiteks väga huvitatud silbi muudatusist. mis erineb indo-europa keeltest.

Kõneldes oma tööst eesti keele õpetamisel miljonitelinnas Pariisis, märgib V. Linnuste, et oleks huvitav, kui leiduks isikuid, kes eesti keele õppijatele Pariisis välja paneks stipendiume, kas või näiteks $100-liises summa.

See tooks kindlasti juurde üliõpilasi. Ka oleks mõned prantslasist üliõpilased huvitatud viibimisest eesti perekondades eesti keele õppimise huvides. Asjahuvilised nii neis kui ka teistes eesti keele õppimisvõimaluste küsimusis Pariisis võivad alati informatsiooni saamiseks pöörduda V. Linnuste poole, saates päringised eespoolantud instituudi adressil.

● Dr. jur. Voldemar Arge tähistas Wayne'is New Jersey osariigis oma 60-ndat sünnipäeva. Ta on pärit Saaremaalt. Doktoreerus Saksamaal Göttingenis.

A. Mägi "Kuulujutud" esietendub pealinnas

Arnold Sirkel endise mere — ja nüüdse kojamehena Arvo Mägi uues komöödias "Kuulujutud". (Foto Kopler).

Göteborgi E.S. Näiteringis käib juba mõnda aega hoogne tegevus. On jõlle õnnestunud kokku sulatada ja "liimida" inimesi, kelledel on huvi ja armastust teatrilõõ vastu. Näitejuht Arnold Sirkel ütleb, et vahepealne pikk "puhkusepaus" ei mõõdunud jälgi jätmata.

— Aga nüüd on saadud visa töö ja hea tahtmisega "abuuliast" üle ja ma usun, et kui anname Arvo Mägi komöödiaga "Kuulujutud" 13. märtsil esietenduse Stockholmis ABF-saalis ja teise etenduse Norrköpingis 14. märtsil, siis tunnevad ja mäletavad tetriseõrad jälle meid kui vanu tuttavaid.

Miks toimub esietendus Stockholmis ja mitte Näiteringi asupaigas, Göteborgis?

Näitejuht õigustab seda järgmise sisukohaga.

— Minu arvates on see kõigiti sobiv ja vajalikki. Sest nii heal ja lõbusal komöödial, nagu seda on Arvo Mägi "Kuulujutud" olgu ka esietenduse tunstaks suurlinna miljöös ja tuleb. Ja eelkõige muidugi autori elukoha lähedus.

Kunas toimub siis Göteborgietendus?

— Jah ega Göteborgi-rahvasti sellest heast asjast ilma jää. Kui kõik kulgeb mõteipidi ja kui õnnestub saada saali märtsikuu lõpul, siis kohtume kindlasti Munkebäcki kooli aulas.

Sa kõneled, nagu järeldada võib, Arvo Mägi uuest komöödiast väga lootusrohkelt. Millega Sa seda õigustad?

— Ma ei tahaks etendustest ette jõuda ja juba nüüd ära seletada, mis "Kuulujuttudes" kõik juhtub ja on. Aga seda võiks siiski ütelda, et see on kerge ja lõbus ajaviite-tükk. Ei mingeid moraalijuthusi, ei tarku sõnu ega õpetusi. On hea istuda ning vaadata, kaasa elada ja naerda kõige selle üle, mis sünnib laval. Siin ei ole kellelegi ei sõrmega ega sõnaga osutatud. Küll on aga olukordi, milliseid võib juhtuda kõikjal ja ka igas perekonnas. Keskseks kujuks on siin kogumees Joosep Mürk. Ta ütleb, et olevat endine meremees, kes kõik maailma mered läbi sõitnud. Kuid ta ei tea, mispärast on sattunud kuivale maale, kus peab nüüd kojameheametit ja otsib endale rikast ja rahadega pruuti. Kõigest sellest, kuidas kuulujutud pesunaise suurest loosivõidust mehe sisse veavad, kuidas palveõde peab silmas rikast majaperemeest, kuidas hoovipealsed naised "teevad silmi" teatriiritsepale — jah, kõigist nendest ja muudest selkadest kuuldakse siis, kui tükiga lavale tuleme... Ma julgen kinnitada, et igale teatrisõbrale on tagatud hea tuju ja südamest tulvav naer, sest Arvo Mägi on jällekord tõendanud, et ta oskab panna lava elama ning selle kaudu publiku südamest naerma.

Kes kehastavad keda?

— Peaaegu kõik endised tegelased on leidnud tee tagasi Näiteringi juurde. Juurde on tulnud ka uusi. Nii näeme omaaegset Kuressaare teatritegelast August Tamme majaperemees Roosenbaumi osas. Nägusat omblejat kehastab Helju Broberg, armukadedat paiveõde Leida Rähn, hoovipealseid naisi ja kuulujuttude levitajaid Helmi Raik ja Maimu Soosaru. Pesunaise osa kannab Rosainde Allese. Teatriräitsepat, kes on enesest väga heas arvamises, kehastab Heino Evert. Ruudi Randmaa ja Heino Pahtmann on vastavsit viima armastavad vedurijuht ja maaler. Ja lõpuks mina ise, see endine mereja nüüdne kojamees, ütleb Arnold Sirkel lõpuks.

Tegevuspaigaks on eeslinna idülliline ja värvirikas hoovipealne. Selle meeldiva lavapildi valmistavad Jüri Hansen, Hantvig Engso ja Aimar Suu. Muidugi — Arnold Sirkeli kavandi järgi.

Mr.

Raamatupidajad vangilaagrisse

Okup. Eestis on raamatupidajate kutse "kardetav kutse", sest just raamatupidajad peavad sageli ninema pikkadeks aastateks vangilaagreisse, kui avastatakse kas teiste või nende endi vigasid ja nõukogude ühiskonnas nii "loomulikke" kõrvaldamisi. Rahva Hääl kirjeldas hoiatuseks üht järjekordset raamatupidajate-protsessi, kus kaebealuseiks olid Avinurme kolhoosi vanemraamatupidaja-kassapidaja Ilma Aidla, raamatupidaja Liidia Kask ja pearaamatupidaja Helgi Raja.

Nagu kirjeldusest selgub, on raamatupidajad puudujääke varjanud. Neid süüdistati 15.600 rubla kõrvaldamises, mida nad ise eitasid. Tunnistajad iseloomustasid neid kui kohusetruusid ja ausaid inimesi. Revidendid ei suutnud ebakorrapärasusi leida, avastajaks olnud kolhoosi esimees. Ülemkohus nõustis Ilma Aidla 10-ks ja Liidia Kase 7-ks aastaks "paranduslike tööde kolooniasse" ja õiguste kaotamisega viieks aastaks pärast karistuse kandmist. Pearaamatupidaja, Helgi Raja, keda süüdistati lohakas järelvalves, pääses ühe-aastase parandusliku tööga, mille jooksul kinni peetakse 15 protsenti ta palgast.

Sven Danell kõnelejaks Gbg-aktusel

Pühapäeval, 21. veebruaril toimub Göteborgis Eesti Vabariigi aastapäeva tähistav aktus, mis leiab aset Burgårdeni gümnaasiumi aulas, Skånegatan 20.

Aktus algab kell 14 avasõnaga, mille ütleb Eesti Üliõpilaskonna Göteborgis esindaja. Aktusekõne peab piiskop-emeer. Sven Danell. Tervigussõnavõttudega esinemiseks on pöördutud rootsi poliitika- ja kultuurielu juhtide poole Göteborgis. 'muusikalises osas on kaastegevad Göteborgi Eesti Naiskoor Hilja Ivalo ja Göteborgi Eesti Meeskoor Eero Tarjuse juhatusel. Eesti Algkooli õpilaskoori esinemine jääb tõenäolikult haigestumiste tõttu ära

Aktuse lõppsõna, mis eelneb hümnide laulmisele, ütleb skautlike noorte esindaja.

Ühisabi NR uus juhatus

Ühisabi Naisring pidas oma aastapeakoosoleku 27. jaanuaril, kus valiti uus juhatus.

Uude juhatusse kuuluvad: esinaine — Margarethe Sõmermaa, abiesinaine — Leelja Seensalu, kirjatoimetaja — Aino Kõresaar, laekur — Ruth Talts, perenaine — Ludmilla Saarna, tema abid — Florida Vihmar ja Ally Karolin ning juhatuse liikmeks — Nora Hasselblatt.

Eesti reporterid rootsi TV-s

Rootsi televisiooni programmis nr. 1 on uue intervjuuseeria, mis käsitleb maiste olukorda tööturul, üheks reporteriks on noor eestlanna Maarja Talgre. Teiseks on rootslanna Carin Mannheimer.

Maarja Talgre on lõpetanud Ajakirjanduse ülikooli.

Televisioonis esineb Malmö stuudios sageli ka Jaak Saving, eesti päritoluga on ka varem Svenska Dagbladetis töötanud Tõnu Nilsson Stockholmi stuudios.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Tallinna L. II Tütarl. gümn.

(Pedusaare gümnaasium) endiste õpilaste ja õpetajate koosviibimine toimub reedel, 12. veebr. kell 18 Eesti Majas, Regeringsg. 24. Koosviibimisest osavõtjaid palutakse registreerida: M. Kärsten — tel. 38 75 43, H. Nerep — tel. 45 70 47 või E. Tombach — tel. 48 887 4.

STOCKHOLM

Ühisabi Naisring

järgmine kokkutulek toimub kolmapäeval, 10. veebr. kell 18 Eesti Majas, kus hr. Kaarel Sõmermaa näitab diapositiive Bergshamrast ja Bayerrist. Kõik liikmed ja nende külalised on teretulnud!

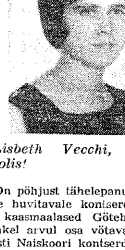
JUHATUS

Eesti NAISKOORI kontsert Göteborgis

GÖTEBORG (EPL) — Pühapäeval, 14. veebruaril on võimalus jälle kuulda Göteborgi Eesti Naiskoori, kes annab oma traditsiooniliselt igaaastase kontserdi KFUM-i suures saalis Storgatanil. Kontsert algab kell 3 p. l.

Koor on mõne aastaga saanud suure poolehoiu osaliseks nii kohapeal Göteborgis kui ka esinemistega Stockholmis. Eeloleva kontserdi kava koosneb suureli osalt uutest lauludest, millede autorifena esinevad eesti, soome ja rootsi heliloojad. Artur Kapilt on kavas "Mu süda", Eduard Tubinalt "Õhtulaul" ja "Vananniga laulud" , Juhan Aavikult "Kõrgemal on minu kodu" ja Eduard Ojalt "Kangakudumise laul". Oskar Merikantolt on laul "Troost" ja P. Hannikaiselt "Karjase pühapäev". Rootsi helilooja Aug. Söderman'i loomingust on võetud kontserdi kaava "Virgo Gloriosa". Koori solistiks on sopran Hilja Ivalo ja koori juhib Harry Truus.

Kontserdi solistiks on seekord viiulikunstnik Lisbeth Vecchi, kes esineb eesti päästulte esmakordselt. Ta on Göteborgi Filharmoonia orkestri liige, kuuludes viiulisolistide gruppi. Lisbeth Vecchi esineb kontserdil W. A. Mozarti Sonaadiga a-moll ja Tor Aulini "Nelja akvarelliga". Kaastegev on klaverikunstnik Hilja Saarne.

Lisbeth Vecchi, kontserdi solist!

On põhjust tähelepanu juhtida sellele huvitavale kontserdile ja locta, et kaasmaalased Göteborgis sellest rohkel arvul osa võtavad. Göteborgi Eesti Naiskoori kontserdid ühes tunnustatud solistide esinemisega on olnud alati oodatud sündmusteks.

Pääsmed on eelmüügil ja neid saab naiskoori liikmeilt.

Leinateateid

"Baltische Briefe" teateil on surnud alljärgnevad baltisakslased:

Ella Helene Westrén-Doll, sünd. 28. dets. 1895 Viljandis, Olga von Mickwitz, sünd. 24. juunil 1889 Kolgas, Mathilde Mägi 81 a. vana, Alexander von Beckendorff, sünd. 6. okt. 1888 Eestis, Irmgard von Webel, sünd. 29. apr. 1879 Pärnus.

Blind Riveris, Kanadas suri 18. jaanuaril August Võhni, sünd. 9.okt. 1894 Verioral.

Londonis, Inglismaal suri 22. jaanuaril Otto Pärnsalu, sündi 30. juunil 1901 Vändras.

Leinateateid

†

Armast tädipoega ja sõpra

Johannes Heinsoo'd

mälestavad leinas

ALIDE JESMIN
PAULINE JESMIN
HAIVY NIIT
MADIS MAND
abikaasaga
ANDREI VANASELJA
abikaasaga

†

Armast sugulast

Johannes Heinsoo'd

leinab

MILJANDE pere ja isaga

†

Johannes Heinsoo'd

mälestavad leinas

ÖREBRO EESTLASED

†

Armast venda

Agronoom

Leho Rentik'ut

*21.6. 1904 Viru-Nigulas
† 17.1. 1971 Torontos

leinavad

LEIDA ja LEONORA
perekonnaga
Tallinnas

ALEKS ja ELMAR
perekonnaga
Stockholmis

Bristolis, Inglismaal suri 21. jaanuaril Hugo Oit, sünd 18. veebr. 1919 Tallinnas.

Nottinghamis, Inlismaal suri 7. jaanuaril Elmar Sikka, sünd. 24. veebr. 1915 Aseris.

†

Endel Varand

* 23.7.1902
† 31.1.1971

Ahastavas leinas

ABIKAASA

OMAKSED
Eestis

SÕBRAD

†

Majandusteadlane

Endel Varand

† 1.2. 1971

Mälestab

EOS PÕHJALA

†

Armast sõpra

Endel Varand'it

mälestavad

VESTA, TUULI ja MARKUS

VANDA ja HELMUT
AAMISEPP

HENN AAMISEPP
perekonnaga

†

Oma armast asutaja-liiget

loodusteadlast

Johannes Õunap'it

* 26.3.1891 Jõgeval
† 24.1.1971 Oldenburgis

mälestab sügavas leinas

KORP! UGALA
ja
VILISTLASKOGU

SIIT ja SEALT

● **Floridas Fort Lauderdale'is peab motelli eesti abiclupaar Oss ja Maria Riisma. Motelli nimi on "Sailaire" ja seal peatuvad tihti ka eestlased.**

● **Sao Paulo eestlasi külastas Ruenos Airesi eesti kirikuõpetaja Hendrik Laur, korraldades Brasiilia-eestlastele jumalateenistuse. Ta sõidab Brasiiliasse uuesti juunikuul.**

†

Armas abikaasa

Hugo Summer

* 10.10. 1888 Tartumaal
† 30. 1. 1971 Stockholmis

Sügavas leinas

ABIKAASA

.....

Matusetalitus toimub laupäeval, 6 veebruaril kell 13.00 Jakobi kirikus.

†

Armast õemeest ja tädimeest

Hugo Summer'it

mälestavad kurvas leinas

KARL KARUKS
abikaasaga
VELLO KARUKS
perekonnaga
ERGO KARUKS
perekonnaga
LEIDA, FRIDA, ELLEN
perekonnaga
MAILA PEREKONNAGA
HILLAR PEREKONNAGA
SUGULASED
Eestis

†

Ootamatult surma läbi lahkunud armsat isa

Priidu Vähi't

* 21.7. 1888
† 30.1. 1971

mälestavad leinas pojad

JULIUS
ERIK
EINAR
VAINO
perekondadega Rootsis ja Kanadas

Olgu kerge Sulle Hiiumaa muld!

KIRIKLIKE teateid

Usulised raadiosaated igal pühap., teisip. ja reedel kl. 18.30—18.45 liihilainel 31 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peajumalat. 7/2 kl. 15 Jakobis, kog. õp., orelil P. Ardna, armulaud, laulur. Pihtlisalmid tel. 08/21 32 77.

EESTI AP. ÕIG. KIRK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Peakirik, 7/2 kl. 11 rootsikeelne liturgia, Issanda templisse viimise püha. Teenib ülempr. Nael.

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodoksikirik, 7/2 kl. 11 kadunud poja liturgia, praost N. Raag.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11, kog. aastapeakoosolek 6/2 kl. 15, eestikeelne pühapäevakool 7/2 kl. 10, jumalat. 7/2 kl. 11 R. Mesi. Laulusettekandeid. Kooriharjutus 12/2 kl. 19.30.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 7/2 kl. 15, pärast jumalat. Kristuse surma mälest, O. Loogna.

ESKILSTUNA: Nelipühi kirik Filadelfia, Smedjegatan 23, jumalat. 9/2 kl. 19, Herbert Söderholm Torontost.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 7/2 kl. 11, V. Kubja. 13/2 kl. 19 ja 14/2 kl. 11 O. Loogna.

GÖTEBORG: Smyrna nelipühikog., Parkg. 1, 7/2 kl. 15 jumalat., A. Milder jt. koor, Kristuse surma mälestamine. Samal ajal pühapäevakool. Hisingenis Ibsensg. 4 c/o Hell 6/2 kl. 18 palvetund, O. Loogna 14/2 kl. 15.

JONSERED: Kyrkog. 3 B, c/o Vilisaar, 10/2 kl. 18 palvetund.

KUMLA: Nelipühi kirk, Solvägen. Jumalat. 10/2 kl. 19, Herbert Söderholm Torontost.

NORRKÖPING: Sion, Hantverksreg. 4 ja Tabernaakel, Kungsg. 26 vaimulikud koosolekud 4/2 ja 5/2 kl. 19.30. Herbert Söderholm Torontost. 6/2 kl. 18 ühine jumalat. soomlastega. 7/2 kl. 13.

UPPSALA: Bapt.-Kirik, Korskyrkan, St. Persgatan 26, jumalat. 6/2 kl. 15.30, O. Targama.

Soome-intervjuu P. Saagpakuga

Uusi Maailma, üks suurima tiraazhiga soome ajakirju, tõi oma tänavuses avanumbris ära jutuajamise prof. Paul Saagpakuga, pealkirjaks "Pakesin Virosta Suomen kautta Amerikkaan".

Saagpakk meenutab olukordi, milles tuli kodumaalt lahkuda, ja kuidas ta pääses Soome kaudu edasi Rootsi ja Ühendriikidesse, kus ta on ms. kahe ülikooli juures organiseerinud õpetuse soome keele alal. Ajakirjas on ka leheküljе suurune värviline ülesvõte intervjueeritust oma raamatute seltsis.

†

Armast

Johannes Tamm'e

* 7.7. 1891 Kuristas
† 1.2. 1971 Norrköpingis

mälestavad

MAIE perekonnaga
MAIRE perekonnaga
SUGULASED Eestis

Matusetalitus toimub reedel, 12. veebr. kl. 15 Norrköpingi krematooriumis.

Kohaliku elu

ESKILSTUNA

ESS aastakoosolek

Eesti Seltsi aastakoosolek peetakse laupäeval, 13. veebr. kell 14.30 Seltsi kodus, Karlsborgsg. 2. Päevakorras koosoleku rakendamine, aruanded, liikmemaksu määramine, eelarve ja tegevuskava, valimised ning algatud küsimused.

Juhatus näeb heameelega rohket osavõttu, et arutada Seltsi ellu puutuvaid päevaküsimusi. Kõiesolevat teadet palub juhatus võtta kutsena ka neile, kes ühel või teisel põhjusel pole kirjalikku kutset saanud. Ka uued liikmed teretulnud.

STOCKHOLM

Kultuurikoondise aastapäev

Kultuurikoondise aastapäeva koosviibimine toimub pühapäeval, 7. veebr. kl. 14.30 Operaterrasseni pidusaalis. Kohvilaud, ettekanded, kunstiloterii, tants jne

ÖREBRO

EV aastapäev

Eesti Vabariigi Aastapäeva tähistatakse Örebros laupäeval 27. veebruaril alg. kell 18.00 Örebro Mejeriföreningu ruumides, Längbrogatan 23 koosviibimisega millele järgneb ühine kohvilaud. Kohvilauast osavõtta soovijail palutakse sellest teatada Örebro Eesti Seltsi juhatusliikmeile telef. 12 36 68, 18 78 25 või 18 20 82 hiljemalt 21. veebruariks. Kõik eestlased teretulnud!

Korraldav toimkond.

Jutlustaja pikal reisil

Ümbermaailma-evangelisatsioonireisil saabus Rootsi Toronto eesti evangeeliumi koguduse jutlustaja Herbert Söderholm, kes peatub Rootsis 28. veebruarini jutlustades üle maa vabakogudustes.

Herbert Söderholm reis viis teda kõigepealt Kanada Vaikse ookeani kaldale Vancouverisse, sealt USA-sse Oaklandi ja Los Angelesi, edasi üle Vaikse ookeani Honolulusse, siis Austraaliasse, kus ta kuu aja jooksul külastas vabakirikuid Sydneys, Adelaides ja Perthis, Austraaliast lendas ta Pühale Maale Iisraeli ning sealt Saksamaale, kus ta m.h. jutlustas Eesti Sõjainvaliidide Kodus Schönaus. Pärast Rootsi-ringreisi sõidab H. Söderholm Inglismaale, jutlustades Londonis ja Leicesteris.

Herbert Söderholm siirdus Kanadasse Rootsist a. 1951. Jutlustaja-tegevuse kõrval on ta kaasomanik puusepatööde firmas, milline ehitab element-maju. Partneriks on Ed. Ahlberg, kes nagu Söderholmi on pärit Läänemaalt Riguldist ja eestirootslane. Kodumaal oli H. Söderholm jutlustajaks Viljandis, Kuressaares, Haapsalus ja koduvallas Riguldis.

● **Kanadas õnnistati Guelphi linna baptistikoguduse jutlustajaks Edgar Toompuu. E. Toompuu pärineb Hiiumaalt. Ta on lõpetanud Hamiltoni ülikooli usuteaduse magistrina. Ta on kaasa töötanud ka eesti baptisti liikmises.**

Tuba

Huddinges, Stuvsta jaamast 5. min. tee. Omaette sissekäik ja keedunurk. Soovitav vanem isik.
Tel. 08/757 44 85.

Tutvust

soovivad kaks eesti naist keskmistes aastates eesti meestega. Vast. "Kevad" — "Suvi" all EPL, Box 16 320, 103 26 Stockholm 16.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Rootsi televisioonipõgramm

TV Lördag

9.10 **Matematik på nytt.** Värens matematikkurs.
9.30 **Psykologi.** 7. Repetition. Suomenkieliset ohjelmat eller Finskspråkiga program:
10.00 **Lauantaiuutiset** eller **Lördagsaktuellt.** Enbart på finska.
10.15 **Työtön viikonloppu** eller **Arbetslös veckända.** Textat på svenska.
10.35—11.00 **Omat ja varastetut (2) elier Eget och stulet (2).** Underhållande av Matti Rosvall och Antti Wälikangas. Textat på svenska.
15.00 **EM i konståkning.** Färg. Herrarnas fria. B. Grive.
16.00 **Apollo XIV — andra månpromenaden** i sammandrag och direktsändning. Färg.
I Houston Arne Thorén. Istudion i Stockholm Gunnar Hambraeus och Bengt Feldreich.
17.10 **Pippi Långstrump.** Färg. Den första snön. Textat för hörselskadade.
17.40 **Vecko-nytt** för hörselskadade. Textat för hörselskadade.
17.55 **Helgmålsringning** från Älvsby kyrka i Norrbotten. Färg.
18.00 **TV-nytt, meddelanden.**
18.05 **Hylands hörna.** Färg. Familjeförställning.
10.05 **Nu segar Pip-Larssons.** Färg. Se upp! Bommen.
19.20 **Det händer i ettan.** Färg. Nytt om TV 1 och program som kommer.
19.30 **TV-nytt, vädret.**
Direkt från Apollo XIV:s start från månen.
20.00 **Hvar 11:e dag.**
20.20 **Där jordbävningen gått fram** — Maj Odman rapporterar från Peru.
20.30 **Hawaii fem—noll.** Färg. Ur amerikansk kriminalserie från Hawaii. Regi: A. Ganzer.
I rollerna: Jack Lord, James McArthur, Kam Fong och Zulu.
21.20 **Hylands hörna.** Färg .
22.00 **TV-nytt, vädret, sport.**
Apollo XIV:s återfärd till jorden.
22.10 **Hylands hörna.** Färg.
Därefter: EM i konståkning. Färg. Damernas fria. B. Grive.
TV 2-veckan.

TELEVISION 2

18.30 **Familjen Benedict.** Färg. En storfamilj som lever i ett svårtillgängligt bergsområde i Tanzanias inland. Film av Stig Holmqvist.
18.55 **Vädret, meddelanden.**
19.00 **TV-nytt.**
19.10 **Rapport.**
19.30 **Rymdextra.**
20.20 **Vi ämna icke flytta** — om reaktionerna till utf.yttning av statlig verksamhet.
20.50 **En festival för fred.** Färg.
Reportage från en festival i Madison Square Garden i New York vintern 1970.
Blood Sweat & Tears, Mother Earth, Judy Collins, Harry Belafonte, Jim Hindrix och New Yorkensemblen i "Hair".
21.15 **TV-nytt.**
21.20—23.00 **Misshandlingen** — svensk film från 1969 med Knut Pettersen, Björn Granath, Berit Persson, Björn Canvert, Yngve Bjernstad och Staffan Seth. Regi: Lasse Forsberg. Inte lämplig för barn.

TV Söndag

8.40 **Vår jord.** 4. Vattnet som ska bort — och finnas kvar. Repris 12/2 kl 11.
9.00—9.30 **Det handlar om dig.** 9. Hur fria är de frigjorda?
9.45 **Guten Tag.** 16.
Die nächste Füring ist um elf Uhr.
Suomenkieliset ohjelmat eller Finskspråkiga program:
10.00 **Lasten ohjelma** eller **Barnprogram: Hur mullvaden fick byxor.** Textat på svenska.
10.10—11.00 **Matleena — eräiin tarinan alku eller Matleena — början på en berättelse.** Den föräldralösa flickan Matleena från Tavastland får vid sekelskiftet sin första arbetsplats i Viborg.
I rollerna: Sinikka Sokka och Ansa Ikonen. Textat på svenska.
12.00—13.45 **ca TV-skidan** — finaler i Skidförbundets och TV:s ungdomstävlingar.
16.00 **EM i konståkning.** Färg. Damernas fria. B. Grive.
17.00 **Geten Hubert möter apkungen.** Färg.
17.10 **Ölandstoken.** Färg. Naturfilm där Erik Bojs ritar och berättar och Rolf Nilsson fotograferar.
17.30 **Trunken** — packad för nån.
18.00 **TV-nytt, meddelanden.**
18.05 **Bibelvisor** — sång- och bildgudstjänst från Hammarbykyrkan (EFS) i Stockholm. Arr. och dir. L. Eng. Manus: L. Linder. Medverk. Gösta Lindberg, Yon Sundberg, barnkör, vuxenkör, instrumentalgrupp.
18.30 **Den underbara kvarnen.** Färg. Kring ett motiv i dalmålieriet.
18.45 **Länspumpen.** Färg. Frågelek med Lars Orup.
19.30 **TV-nytt, vädret.**
20.00 **Vicevärden** — engelsk film från 1963 med Donald Pleasence, Alan Bates och Robert Shaw. Manus: Harold Pinter. Regi: C. Donner.
21.40 **Sportspegeln.**
22.00 **TV-nytt, vädret.**
22.05—23.05 **EM i konståkning.** Färg. Uppvisning. B. Grive.

TELEVISION 2

18.30 **Vill du veta.** Färg. Staffan och Kersti berättar om brev för de yngsta tittarna.
18.55 **Vädret, meddelanden.**
19.00 **TV-nytt.**
19.10 **Sportnytt.**
19.30 **Kommissarie Migrän leker med döden.** Färg. Episodfilm av Lars Forsberg.
19.55 **Titta på tvåan.** Färg. Information om TV 2-program med Astrid Lindgren.
20.00 **Sommarpiano.** Färg. Käbi Laretei spelar och berättar.
20.35 **Martyrernas barn.** Färg. Minnen nio år efter Algeriets självständighet. Reportage av Birgitta Bergmark, Staffan Lamm och Gunnel Thörnander.
21.00 **TV-nytt.**
21.05—21.45 **Här är unga kända viljor.** Färg. Lill Lindfors och Svante Thunesson.

TV Måndag

Skol-TV:
8.30—8.55 **Filmkunskap åk 2.** 1. Film och verklighet.
9.00—9.15 **Ute i världen.** 1. I England.
9.45—10.05 **Föda, kläder och bostäder.** 3. Klädmod och motmod.
10.10—10.30 **Fysik åk 1.** 1. Fysiken och samhället. Färg.
10.35—10.55 **Aktuell naturvetenskap.** 3. Olja från havsbotten.
11.00—12.15 **Was gibt's?2.**
12.30—12.40 **Bakom rubrikerna.** 5. Mina pengar och våra.
För småbarn:
16.30—16.45 **Det susar i säven** — bildberättelse efter K. Grahames bok. Färg.
17.00 **EM i konståkning** — uppvisning. Bengt Grive. Färg .
18.00 **TV-nytt, meddelanden.**
3-18.05 **Röda havets hemligheter.** 3. Pirater. Färg.
18.30 **Rätt kurs på sjön.** 4. Skärgård om dagen. Färg.
19.00 **Satsa på barnen** — villkoret för en bättre värld är en mjukare, varmare människa och vi måste börja med barnen?
19.30 **TV-nytt, vädret.**
20.00 **Här kommer Lucy.** Lucille Ball, Gale Gordon, Lucie Arnaz och Desi Arnaz Jr. Färg.
20.25 **Intervju.**
20.55 **En liten plats i solen . . .** Engelskt reportage från franska rivieran. Färg.
21.20 **Tyst vandrade jag uppför slutningarna** — om Wilhelm Stenhammar. Färg.
22.00 **TV-nytt, vädret.**
22.05—22.55 **Pejling.** Aktuell studiodebatt med Herbert Söderström.

TELEVISION 2

18.30 **Catweazle.** Färg. Äventyrsserie om hur Catweazle, en trollkarl från medeltiden, hamnar i modern tid. 1. solen i flaskan.
18.55 **Vädret, meddelanden.**
19.00 **TV-nytt.**
19.10 **Rapport.**
19.30 **Diggardags.** Janne Carlsson. Färg.
Vill du veta mera? Utbildningskväll med TRU.
20.00 **Det handlar om dig.** 10. Sex, är det svårt det? Repriser i TV 1 9/2 kl 11.30 och 14/2 kl 9.
20.30 **Vet du vad?** Liten ordbok i TV. Gäst: Sven Stolpe.
20.40 **Matematik på nytt.** 11. Mätning. Repriser i TV1 9/2 kl 18.40, 10/ 2kl 11 och 13/2 kl 9.10.
21.00 **TV-nytt.**
21.05 **Kom igen** — aktuellt om vuxenstudier. 1. Hur studerar man med radio och TV? Repris i TV 1 9/2 kl 22.20.
21.25 **Kvällsöppet.** Lars-Gunnar Björklund med gäster i studion.

TV Tisdag

Skol-TV:
8.30—8.50 **USA.** 3. Kontraster. Färg.
9.00—9.15 **Djur i konsten.** 1. Hästen i grottan.
9.45—10.05 **I Bergslagen.** 1. På Bergslagsströmmen genom Järnbärarland.
10.10—10.30 **Vid Medelhavet.** 3. Bondby.
10.35—10.55 **Latinamerika** — En kontinent i krig? 3. Drömmen om Sao Paolo. Färg.
11.30—12.00 **Det handlar om dig.** 10. Sex, är det svårt det?
Skol-TV:
12.20—12.40 **Utblick .4.** Utblick över Medelhavet.
13.35—13.55 **Fyra epoker — fyra miljöer.** 2. Renässansen.
14.00—14.20 **Fysik åk 1.** Färg. 1. Fysiken och samhället.
14.30—14.50 **Naturkunskap åk 1.** Färg. 12. Information och kommunikation.
För småbarn:
16.30—16.45 **Halvfem.** Mjölk. Repris kl 18.05.
18.00 **TV-nytt, meddelanden.**
Småbarnsrepris.
18.05 **Halvfem.**
18.25 **Guten Tag.** 17. Repris 14/2 kl 9.45.
18.40 **Matematik på nytt.** 11. Mätning. Repriser 10/2 kl 11, 13/2 kl 9.10.
19.00 **Pippi Långstrump.** Pippis jul. Färg
19.30 **TV-nytt, vädret.**
20.00 **Oär i blåsvädret.** Färg. I frackklätt sällskap. Sven Gillsäter från Falklandsoarna.
20.35 **Moment** — kulturmagasin.
21.05 **Polska mimbaletten.** Färg. En stum komedi med spridda synpunkter på kärleken.
21.30 **Kvinna -70.** Carin Mannheimer om kvinnans situation i textilstaden Borås.
22.00 **TV-nytt, vädret** inkl. Apollo XIV:s landning på jorden.
22.05 **Bilen, trafiken och jag.** 3. Inför sportlovet. Repris 11/2 kl 18.45.
22.20—22.40 **Kom igen.** 1. Hur man studerar med radio och TV.

TELEVISION 2

18.30 **Spela pingis.** 1. Riktiga bord, bollar och racketar . Christer Johansson, Hans Alsér och Kjell Johansson.
18.55 **Vädret, meddelanden**
19.00 **TV-nytt.**
19.10 **Rapport.**
19.30 **Den röda nejlikan** — engelsk långfilm från 1935 med Leslie Howard.
21.00 **TV-nytt.**
21.05 **Dokument utifrån.**
21.45 **Kvällsöppet.** Lars-Gunnar Björklund med gäster.
22.15 **Förolympiska spelen i Sapporo, Japan. Färg.**
onsdag.

TV Onsdag

Skol-TV:
8.30—8.50 **Naturkunskap åk 1.** Färg 12. Information och kommunikation.
9.45—10.05 **I Latinamerika.** Färg. 3. Hoppet dör sist.
10.10—10.30 **Musik åk 1 .5.**
11.00—11.20 **Matematik på nytt.** 11. Mätning. Repris 13/2 kl 9.10.
Skol-TV:
12.20—12.45 **Filmkunskap åk 2.** 1. Film och verklighet.
13.10—13.30 **Vid Medelhavet.** 4. Utvandrarstad.
13.35—13.55 **USA.** 3. Kontraster. Färg.
14.00—14.25 **Kemi för er i åan.** 9. Vilka reaktioner sker?
För småbarn:
16.30—16.45 **Prinsessan Falköga.** Tysk folksaga.
18.00 **TV-nytt, meddelanden.**
18.05 **Hajk.** Vi svarar på frågor om djur, natur och friluftsliv.
Skol-TV-repris:
18.30 **Liv under mikroskop 1.**
18.50 **Arvtagarna** — bulgarisk teckniad satir. Färg.
19.00 **Vår nye magister** — engelsk familjekomedi med John Alderton. Färg
19.25 **Stopp!** Färg. Ett litet äventyr med Margareta Sjödin och Sten Ardenstam.
19.30 **TV-nytt, vädret.**
20.00 **Puerto Rico — New York.** Färg. Västtysk dokumentärfilm om immigrationen från Karibiska sjöns "fattighus" till New Yorks slum.
20.45 **Panorama.**
21.15 **Heta dagar** — amerikansk långfilm från 1947 med Humphrey Bogart, Lizabeth Scott, Morris Cernovsky, Charles Cane och William Prince.
22.00 **TV-nytt, vädret, sport.**
22.10—23.05 **Heta dagar.**

TELEVISION 2

18.30 **En nästan vanlig dag** — Mamma och Pappa rymmer hemifrån och lämnar sina barn att sköta sig själva.
18.55 **Vädret, meddelanden.**
18.55—19.00 **Sydnytt.** Regionala nyheter över Skåne.
19.00 **TV-nytt.**
19.10 **Rapport.**
19.30 **Den odödlige äkta mannen** — Färg. Tysk TV-pjäs efter en novell av Dostojevskij. Regi: Barabas. Medverk: Jozef Eroner, Günter Mack, Brigitte Skay och Josefine Rosalski.
21.10 **TV-nytt.**
21.15 **Direkt** — veckomagasin med reportage intervjuer och debatt. Redaktion: Gary Engman, Bo Sigheden, Peter Werner, Bengt-Ake Svensson.
21.55 **Kvällsöppet.** Lars-Gunnar Björklund med gäster.

TV Torsdag

Skol-TV:
8.30—8.45 **Att bygga från grunden.** 3. Prefabricerade hus.
9.30—9.40 **TV-teater för lågstadiet.** Varför?
9.45—10.05 **Utblick.** 4. Utblick över Medelhavet.
10.10—10.30 **Aktuell naturvetenskap.** 3. Olja från havsbotten.
10.30—10.55 **USA.** 3. Kontraster. Färg
TRU:
11.00—11.25 **Psykologi.** 8. Vad styr beteendet? Repriser 11/2 kl 22.10, 13/2 kl 9.30.
Skol-TV:
12.10—12.40 **Egypten förr och nu.** Färg.
För småbarn:
16.30—16.45 **Halvfem.** Färg. Govänens historier. Repris kl 18.05.
18.00 **TV-nytt, meddelanden.**
18.05 **Halvfem.** Färg.
18.20 **Förolympiska spelen i Sapporo,** Japan. Färg.
18.45 **Bilen, trafiken och jag.** 3. Inför sportlovet.
19.00 **Melanie.** Den amerikanska vis- och folksångerskan porträtteras. Färg.
19.30 **TV-nytt, vädret.**
20.00 **Fokus.**
20.30 **Hjärtats krav** — tecknad stillfilm av Björn Kullander.
20.40 **Inte efter pengar .3.** Västtysk dramatisering av tågöverfallet och postrånet utanför London 8 augusti 1963. Regi: J. Olden och C. P. Witt. Manus: Henry Kolarz.
I rollerna bl.a. Günther Neutze, Rolf Nagel, Horst Tappert och Karl-Heinz Hess.
22.00 **TV-nytt, vädret, sport.**
TRU:
22.10—22.35 **Psykologi.** 8 .Vad styr beteendet? Repris 13/2 kl 9.30.

TELEVISION 2

18.30 **Tid — vad är det?** Einar Linde berättar om ett töjbart begrepp
Färg
Textat för hörselskadade.
18.55 **Vädret, meddelanden.**
19.00 **TV-nytt.**
19.10 **Rapport.**
19.30 **Smugglare.** Sista delen av B. Christensen och L. Panduros serie.
Medverk: Åke Engfeldt, Emil Hass Christensen, Peter Steen, Solveig Sundborg, Jörgen Buckhöj, Keld Markuslund, John Wittig och Erik Wedersöe.
20.15 **Vilse.** Bengt Hallberg spelar tre melodier av Lillebror Söderlundh. Färg.
20.30 **Den stora utvandringen, 1.** Om den svenska emigrationen till Amerika 1840—1920 sammanställt av Lars Ljungmark och Bengt Röhlander.
21.00 **TV-nytt.**
21.05 **Kvällsöppet.** Lars-Gunnar Björklund med gäster.
21.45 ca **Sportnytt.**

TV Fredag

Skol-TV:
8.30—8.50 **Bakom rubrikerna.** 5. Mina pengar och våra.
9.45—10.05 **I Bergslagen.** 2. Hur Malmkulmp blev Cykelskruv.
10.10—10.30 **I Frankrike.** Industri.
TRU:
11.00 **Känn din jord.** 4. Vattnet som ska bort — och finnas kvar.
11.20—11.40 **Arbetsmarknadskunskap.** 5. Vår arbetsmiljö. Repris 14/2 kl 8.40.
Skol-TV:
13.35—13.55 **Aktuell naturvetenskap.** 3. Olja från havsbotten.
14.00—14.25 **Filmkunskap åk 2.** 2. Att skapa en verklighet på film.
14.30—14.50 **Fyra epoker — fyra miljöer.** 1. Medeltiden.
För småbarn:
16.30—16.45 **Rita lite mera.** Lorten i vattnet.
18.00 **TV-nytt, meddelanden.**
18.05 **Fröken, jag kan.** Från Skanskvarns skola i Stockholm.
Textat för hörselskadade.
18.30 **Om jag hade fyra dromedarer.** Den franske filmaren Chris Marker berättar om sina resor. Del 2.
19.00 **Landet runt.**
19.30 **TV-nytt, vädret.**
20.00 **Presskonferens.** Färg
20.30 **Dans och fest i Brasilien.** Färg.
21.00 **Ninotchka — amerikansk långfilm från 1939 med Greta Garbo, Melvyn Douglas m fl.**
22.00 **TV-nytt, vädret.**
22.05—22.55 **Ninotchka, forts.**

TELEVISION 2

18.30 **Jomenvisst** är det svårt att va cyklist. Färg
Textat för hörselskadade.
18.55 **Vädret, meddelauden.**
19.00 **TV-nytt.**
19.10 **Rapport.**
19.30 **Benny Hill show** med den engelska komikern Benny Hill och sånggruppen The Ladybirds m fl. Färg.
20.00 **Den skrivande tandläkaren** — Leif Panduro , författare till den just avslutade TV-serien "Smugglare" intervjuas om sitt övriga författarskap.
20.35 **Var finns vatten till våra kameler?** Reportage av Birgitta Bergmark och Staffan Lamm om nomader i algeriska Saharaöknen. Färg.
21.10 **TV-nytt.**
21.15 **Kvällsöppet.** Lars-Gunnar Björklund med gäster.